

SOZD ZDRUŽENA PODJETJA STROJEGRADNJE ZPS

LITOSTROJ

GLASILO DELOVNE ORGANIZACIJE TITOVİ ZAVODI LITOSTROJ LJUBLJANA
LETO XX. FEBRUAR 1979 ŠT. 2

Z ukazom št. 119
je predsednik republike
27. 5. 1977 odlikoval
Titove zavode Litostroj
z redom dela z rdečo zastavo

BODOČNOST JE ČLOVEK

Ob presunljivem zvoku siren se je vsa Jugoslavija globoko poklonila svojemu velikemu sinu Edvardu Kardelju. Njegovemu spominu smo se poklonili vsi, ki nam je pomagal po pravi poti, edino vredni humanih medčloveških odnosov in začrtal smeri, ki peljejo z močjo množic, ne le posameznikov, v bogatejšo in lepšo svobodno prihodnost. Od sklepa o usposabljanju partije za največje naloge, ki jih je imela v svoji zgodovini, do sklepa o oboroženi vstaji, od sklepov AVNOJ o novi Jugoslaviji do oblikovanja temeljnih ustavnih določil, na katerih je zasnovana celotna samoupravna stavba naše družbe, od zagovornika vloge naroda, narodnosti, neuvrščenosti in samostojne poti do zagovornika pluralizma samoupravnih interesov je bil Edvard Kadelj ob tovarišu Titu ideolog, strateg in najaktivnejši udeleženec v vseh naših zgodovinskih odločitvah.

Skoraj ni področja revolucionarne teorije in prakse, v katerega se Edvard Kardelj ni poglobil, ga ne raziskal in ne našel rešitev za lik delavskega razreda in svobodne osebnosti. Bil je kot eden največjih teoretikov sodobne marksistične misli v svetu, v tolmačenju pojavov družbenopolitičnega in mednarodnega življenja, se spretno izogibal vsem zankam doktrinarstva ter zavračal sleherni dogmatizem in njegove preživele sheme.

Bil je genialni arhitekt naše samoupravne zgradbe, ki pri vizionarskem snovanju ni upošteval le notranje in zunanje ureditve, ampak tudi vse notranje in zunanje silnice, pogoje družbenega razvoja in naravne zakone, ki temelje na časovnem razvoju zavesti in materialnih pogojev.

Ko smo se delavci Litostroja na komemorativnem zboru poklonili njegovemu spominu, smo se spomnili neizpolnjene želje, naše in njegove, da bi nas obiskal, da bi ga seznanili z našimi prizadevanji za uresničitev njegovih idej, da bi nam svetoval. In vendar so njegove ideje, stališča in napotki bili vselej prisotni med nami, pri našem delu, snovanju, načrtih in pri uresničevanju ustave in zakona o združenem delu.

Pozorno smo prisluhnili njegovim zamislim o razvoju Ljubljane, ki ji je z vsem svojim bitjem pripadal. Želel si je takšno Ljubljano, v kateri bodo živeli zadovoljni in srečni ljudje. Želel je delavsko Ljubljano. Njegove želje so našle odmev tudi pri nas. Sprejeli smo program razživitve Litostroja, ki ga že uresničujemo. Tovariš Kardelj se je zavedal, da bo njegov življenjski krog kmalu sklenjen, hitel je, da dokonča začeto delo, zato žal ni mogel ustreči naši želji. In vendar tako doslej se bomo tudi v bodoče zatekali k njegovim mislim, idejam in viziji. Šli bomo po poti, ki jo je tovariš Kardelj teoretično in praktično že pokazal. Stopali bomo v družbo, v kateri bo vsak odločal o vsem, kar s svojim delom ustvari in v kateri bo vsak svoje sreče kovač. Kajti njegovo zaupanje v človeka bilo neizmerno, njemu je posvetil vse svoje življenje in delo.

»Vse teče, vse se spreminja, nič ni trajnega na svetu... Delo ustvarjajočega človeka dobiva vse smelejše oblike, bodočnost je njegova, bodočnost je zmaga nad narodo, bodočnost je — ČLOVEK«.

Delovni ljudje Jugoslavije se bomo najlepše oddolžili velikanu, mislecu in heroju Edvardu Kardelju, če bomo do kraja uresničili vse revolucionarne socialistične cilje, za katere se je boril, živel. To bo tudi najbolj veličasten spomenik njegovemu spominu.

V. Živkovič

DAN ŽALOSTI

Litostroj, 12. februarja 1979 ob 8. uri in 45 minut. Stroji in naprave utihnejo, kot da je zmanjkalo električnega toka. Gremo v livarno jeklene litine. Hodimo molče v skupinah in iz vseh obratov in pisarn govori pogledi, zamišljeni in žalostni. Srce se nam stisne ob vstopu v livarno, ki je danes vsa drugačna. Tu se zbiramo kadar odločamo, kadar proslavljamo in se veselimo delovnih uspehov. Danes pa — zastave na pol droga, ozek, neizmerno dolg črn trak na rdeči podlagi ozadja prizorišča komemoracije ter šop rdečih nageljnov ob podobi velikega revolucionarja tovariša Edvarda Kardelja. Vse to nas do dna pretrese. Obstali smo nemi, ko so trobente pihalnega orkestra kot ostro rezilo zajele v akorde »Zadnjega pozdrava«. Bile so dolge in neizprosne te minute, kot da so govorile o življenju in smrti človeka, ki bi moral še živeti.

V minuti molka in ob izrečenih besedah smo s tesnobo v srcih zrl v podobo Edvarda Kardelja. Kolikokrat smo ga videli, poslušali in brali. Zmeraj je govoril o naši stvarnosti, o delavcih in njihovih pravicah in dolžnostih, o revoluciji, o bratstvu in enotnosti narodov in narodnosti Jugoslavije, o neuvrščeni Jugoslaviji in o naši lastni poti v socializem, o politiki in samoupravljanju.

Njegove besede so nas zmeraj združevale, krepile in osvobajale, zato bo večno ostal velikan za nas in ves delavski razred sveta.

Molče smo se razšli ob zvokih Chopinove žalostinke, v naših mislih in srcih se je še bolj utrdila zavest delavcev, združenih v domovini socializma, v katerega je vgrajeno vse življenjsko delo tovariša Edvarda Kardelja.

K. Gornik

Direktor — delavski svet — OO ZK

UVOD

Uvedba samoupravljanja je začetek tistega zgodovinskega procesa, ki naj odpravi izkoriščanje človeka po človeku, odpravi odnose nadrejenosti in podrejenosti ter vse vrednote in norme, ki izvirajo iz teh odnosov.

Prehoda iz starega v novo pa ni mogoče doseči le z revolucionarnim dejanjem, čeprav je to dejanje nujno, ampak z dolgotrajnim in trdovratnim bojem, z nenehno krepitvijo delavskega razreda, vlogo, ki jo ima kot zgodovinski subjekt. Pri graditvi novih odnosov v družbi nimamo ustreznega zgodovinskega preizkušene modela, po katerem bi se ravnali, ampak le voljo in cilj: SVOBODO, to je družbene odnose, v katerih bo tisti, ki ustvarja, tudi razpolagal z rezultati svojega dela. Temu cilju smo podredili vsa sredstva.

Vzporedno z graditvijo novih proizvodnih in družbenih odnosov so se in se še bodo pojavljale dileme, ki izkrivljajo pot k zastavljenemu cilju in povzročajo različne odklone. Vzroki za take odklone izvirajo iz objektivnih in subjektivnih okoliščin, to pa krha revolucionarno ostrino subjektivnih sil, da bi bolj smelo in dosledno bila bolj za dosego zastavljenega cilja.

Obravnaval bom samo enega izmed neštetihih odnosov, ki jih gradimo (direktor — delavski svet — OO ZK), ker sem menil, da ima obravnavano vprašanje globoko družbeno vsebino in pomen. Gre za odnose med poslovodno strukturo, samoupravnimi organi in družbenopolitičnimi organizacijami v temeljni organizaciji združenega dela. Če problem gledamo praktično, gre za dilemo: ali **tehnokratsko upravljanje ali samoupravljanje**. Dilemo sem namenom izpostavil v dve skrajnosti, ker sem menil, da bo problem lažje rešljiv, da bo analiza jasnejša in bolj razumljiva, poleg tega pa bo bralec lažje ocenjeval stanje na tem področju v svoji samoupravni sredini. To pa je bil tudi moj namen, ki sem ga hotel doseči.

Zaradi pomanjkanja časa, ob hkratnem zavedanju širine problema, sem se zaradi preglednosti omejil na odnos med direktorjem (individualnim poslovodnim organom), delavskim svetom in osnovno organizacijo zveze komunistov. Zavedam se tudi določenih pomanjkljivosti v trditvah, ker nisem delal posebne raziskave, ampak sem le proučil zapisnike sej in sestankov v eni uspešnejši temeljni organizaciji združenega dela.

Zavedam se, da še marsikaj ni pojasnjeno in da bo tem odnosom potrebno posvetiti precej pozornosti v konkretnem okolju, tako, da bodo delavci spoznali in poznali nujnost krepitve lastnega položaja v združenem delu in postajali dejanski borci za svoje neposredne in zgodovinske interese. Da bi to dosegli morajo izkoristiti vso prednost organiziranja v družbenopolitičnih organizacijah, kajti le na organiziran način so in bodo najlažje uresničevali svoje interese.

SAMOUPRAVLJANJE IN HIERARHIJA

Samoupravljanje kot cilj pogosto opredeljujemo kot uredništev takšne družbene ureditve, v kateri bodo delovni ljudje sami enakopravno urejali vse medsebojne in družbene odnose. Razvito samoupravljanje pomeni družbeno organizacijo, kjer prenehajo delovati temeljne zakonitosti na hierarhičnih odnosih organizirane razredne družbe: delitev na tiste, ki ustvarjajo, in

na tiste, ki odločajo; delitev na lastnike in nelastnike sredstev za proizvodnjo, na nadrejene in na podrejene. Razvoj kapitalističnega podjetja je privedel do treh temeljnih funkcionalnih razmerij med ljudmi in v podjetju, ki jih kratko imenujemo organizacijske funkcije. To so funkcije **upravljanja, vodenja in izvajanja**.

Upravljanje je funkcija lastnikov proizvodnih sredstev. Funkcija vodenja je najprej pripadala lastniku podjetja, kasneje pa je vedno bolj prehajala na poseben sloj ljudi znotraj podjetja, ki jih lahko imenujemo vodilni delavci. Ta sloj delavcev je bil do kapitala v meznem odnosu, vendar materialno neprimerno bolje stimuliran od ostalih delavcev. Zato je njihovo obnašanje podobno lastnikom kapitala oziroma upravljalcem. Vodenje obsega načrtovanje, usmerjanje in usklajevanje dela mnogih za doseganje zastavljenega cilja.

Skupina delavcev, ki predstavlja vodilno linijo sebe, ni homogen, ampak se deli na več položajev (od predelavca do generalnega direktorja). V podjetju je na teh odnosih nastala cela vrsta nadrejenih in podrejenih delovnih mest, kar označujemo tudi s pojmom **hierarhična zgradba organizacije**. Ti odnosi nadrejenosti in podrejenosti se izražajo v tem, da zgornji odloča, spodnji pa izvaja.

V kapitalističnem podjetju so ti odnosi jasni. Drugače pa se ti odnosi prepletajo v naših delovnih organizacijah. Družbena lastnina nad sredstvi za proizvodnjo je odpravila lastnika, ki je prej na vrhu hierarhične zgradbe odnosov imel vlogo upravljalca. To vlogo sedaj dobijo izvajalci in del vodilne linije.

V obdobju administrativnega socializma je imela vodilna linija podobno vlogo, kot jo ima v kapitalističnem podjetju. Lastnik proizvodnih sredstev in upravljalac je bila država, vodilni delavci so bili direktor s skupino podrejenih, delavci pa so bili izvajalci. Z uvedbo samoupravljanja in njegovim razvojem pa vlogo upravljalca vedno bolj pripada izvajalcem, ki tako dobijo dvojno funkcijo — upravljalško in izvajalsko.

Normativno in dejansko pa z razvojem samoupravljanja tako država kot vodilna linija znotraj podjetja izgubljata upravljalško funkcijo. Spreminjati se prične položaj vodilnih delavcev, tako da izgubljajo vlogo upravljalca nad izvajalci in čedalje bolj postajajo enakopraven del delovnega kolektiva z vsemi samoupravnimi pravicami in dolžnostmi. Seveda pa tehnična delitev dela ne more biti odpravljena. To pomeni, da še vedno ostaja tisti del »vodilne« dejavnosti, ki je pogojena s tehnično delitvijo dela, oziroma jo zahteva tehnološki proces. Z uvedbo samoupravljanja je torej nastopilo realno protislovje med hierarhičnimi odnosi v proizvodnji in demokratičnimi samoupravnimi odnosi posebno zato, ker ima vodilna linija zaradi svojega objektivnega položaja (višja strokovna izobrazba, koncentracija, informacij, položaj v hierarhiji ipd.) dokaj veliko vlogo v upravljanju. Hierarhičnost odnosov v tehnološkem procesu skuša vedno prenašati na področje enakopravnega dialoga v okviru samoupravnega odločanja.

Težave in nasprotja, do katerih prihaja med organizatorji dela in delavci v naših delovnih organizacijah, niso le posledica subjektivnih dejavnikov, ampak objektivnega protislovja med **hierarhično organizacijo dela in demokratičnim samoupravljanjem**. Hierarhična organizacija deli delavce na nadrejene in podrejene,

samoupravljanje ustvarja med njimi enakopraven položaj — kot skupno pristojne in odgovorne v upravljanju delovne organizacije.

DIREKTOR — HIERARHIJA — SAMOUPRAVLJANJE

Izgradnja socialistične družbe na novih družbenoekonomskih in družbenopolitičnih odnosih je po oboroženi revoluciji zahtevala določeno koncentracijo oblasti v novonastali socialistični državi. V tem obdobju so bila proizvodna sredstva last države, upravljala jih je preko direktorjev oziroma direktorij.

Etatično-birokratski sistem je z zanikanjem nujnosti blagovne proizvodnje v socializmu pripeljal do stagnacije razvoja proizvodnih sil in socialističnih odnosov. Kot uspešen ukrep proti birokratizmu je bilo 1950. leta uvedeno delavsko samoupravljanje, ki je nekdanjega direktorja kot podaljšano roko države postavilo v proces, katerega končna posledica naj bi bila določeno odločanje o pogojih in rezultatih lastnega dela. Prišel se je proces odmiranja države, v našem primeru je pričela odmirati njena upravljalška funkcija v podjetju.

Direktorjeva vloga se je normativno in dejansko vedno bolj spreminjala iz upravljalca v imenu države v izvrševalca in ga vedno bolj enačila z ostalimi izvrševalci. Ta proces preobrazbe direktorja v izvrševalca volje delavcev pa niti ni tako enostaven, kot kaže na prvi pogled.

Ze prej smo analizirali protislovje med hierarhično organizacijo proizvodnje in demokratičnimi samoupravnimi odnosi. Lahko bi rekli, da se ta dva križajoča se procesa stikata v direktorju in ga kot osebnost in kot funkcijo razdvajata, kar pa ni značilno ne za menažerjo v kapitalističnem podjetju ne za direktorja v etatičnem socializmu (prvega vodi en cilj: poslovni uspehi, ker je od poslovnega uspeha odvisen njegov materialni in družbeni položaj, drugi izvršuje splošne in posebne naloge države, zastopa interese države nasproti delavcem in obratno).

Ta razdvojenost je bila skozi proces razvoja samoupravljanja različna. Po ustavi iz leta 1963 je npr. direktor imel dvojno vlogo — etatično in samoupravno. V eni funkciji je bil na vrhu hierarhične lestvice v organizaciji samoupravljanja (bil je organ samoupravljanja, član upravnega odbora, lahko je zadržal sklep delavskega sveta, če je menil, da je nezakonit ipd.), v drugi funkciji pa je bil odgovoren organom samoupravljanja. Protislovnost teh vlog je očitna. V procesu pripravljanja odločitev je bil vodilna osebnost, a v procesu izvrševanja odločitev samoupravnih organov primerno odgovoren tem organom oziroma kolektivu. V tej vlogi je bil strokovni vodja in izvršilni organ.

Najbolj kočljiva pa je bila njegova vloga v zastopanju različnih interesov. Najprej je zastopal interes svoje delovne organizacije v odnosu na delovne organizacije v horizontalni in vertikalni liniji. Tu se je pojavljal kot politik in zastopal posamezne interese, po drugi strani pa je moral zastopati širše družbene interese znotraj svoje DO itd. Obenem je poleg čisto ekonomske oparviljal tudi politično funkcijo, kajti lastnina nad proizvodnimi sredstvi je družbena in za uspešnost gospodarjenja je zainteresirana tudi družbena skupnost. Direktor, razpet med več vlog, ni mogel igrati vseh enako, ampak se je posvetil tisti, ki je kazala na njegov največji uspeh, to pa je bilo odvisno od tega, kako je prišel na položaj, in od tega kaj mu je služilo kot podlaga za ohranjanje položaja. Posvetil se je npr. politični funkciji ali menežerski ali administrativno-pravni ali strokovni ipd. Če direktor npr. ni imel političnega vpliva ali politične avtoritete v DO ali zunaj nje, se je naslonil na osebne sposobnosti, da bi upravičil zaupanje. Če ni bil strokovnjak, je to skušal nadomestiti z orga-

(Nadalj. na str. 5)

SPOMINJAM SE GA

Ob smrti enega največjih slovenskih sinov — revolucionarja, politika in ideologa, predvsem pa človeka, vztrajnega borca za pravice delavcev, za mir, svobodo, neodvisnost, tvorca našega samoupravljanja in našega današnjega dne, se je marsikomu zarosilo oko in marsikdo je segel v mislih nazaj in se spomnil srečanja z njim. Tudi sam sem imel priložnost videti in osebno spoznati tovariša Edvarda Kardelja. Še danes se ga spominim, čeprav je od takrat minilo že skoraj 13 let — bil je tako neposreden, topel, iskren, takoj je našel stik s človekom, pokazal je zanimanje za vse, vsaka stvar je bila vredna pozornosti.

Bilo je na zagrebškem velesejmu jeseni leta 1966. Tovariš Edvard Kadelj se je z ženo in spremstvom ustavil tudi na litostrojskem razstavnem prostoru in si z zanimanjem ogledoval naše izdelke. Neposredno, sproščeno in prijateljsko, kot je znal le on, nam je podal roko, jo močno stisnil in dejal: »Kako se imate v Litostroju?«

Litostrojčani smo poleg ostalih izdelkov našega podjetja takrat prikazovali tudi delo naše 100-tonske stiskalnice HS-100 (hidravlično preoblikovalni stroj). Tovariš Kadelj je s pozornostjo spremljal, kako demonstrator polni stroj z granulatom, kako stroj stisne in oblikuje skodelico. Ves postopek je trajal nekaj minut, da se je material poljestra strdil.

Ko je bila skodelica gotova, jo je tovariš Kadelj vzel v roke in jo ogledoval. Opazil sem, da nekaj razmišlja... Da bi izpolnil praznino sem vprašal, ali mu skodelica morda ne ugaja.

Pogledal me je prijazno in dejal: »Jaz nisem tehnični strokovnjak, le občutek imam, da bi to moralo biti hitreje narejeno...!«

Od tega obiska je minilo že skoraj 13 let pa se vseeno še večkrat spominim njegovega razmišljanja in njegove pripombe.

Ivan Prešeren

predsedstvu socialistične federativne republike jugoslavije

globoko smo prizadeti ob smrti velikega moža naše revolucije tovariša edvarda kardelja. z njegovo mnogo prezgodnjo smrtjo, ki je nenadomestljiva izguba za vse naše narode, bomo vnaprej prikrajšani za njegove bogate misli in nasvete, vendar nam je zapustil dovolj napotkov, ki nam bodo vodilo pri našem nadaljnjem ustvarjalnem delu za tak samoupravni socialistični razvoj, ki bo zagotovil vsem miroljubnim ljudem vedno boljše delovne in življenjske pogoje. predsedstvu sfrj in najbližjim dolgoletnim sodelavcem tovariša kardelja izražamo naše iskreno in globoko sožalje.

predsedstvu socialistične republike slovenije

ob veliki in nenadomestljivi izgubi, ki je prizadela vse naše narode s smrtjo tovar. edvarda kardelja, člana predsedstva sfrj in ck zkj, velikega teoretika marksizma in samoupravnega socializma, čutimo iskreno in globoko žalost. vsem najbližjim sodelavcem prezgodaj preminulega velikega sina našega naroda izražamo iskreno sožalje. misli in napotila tovar. kardelja bodo naše vodilo pri utrjevanju in razvijanju samoupravnih socialističnih družbenih odnosov. spomin na njegovo veliko in bogato osebnost nam bo ostal vedno živ.

spoštovana tovarišica pepca kardelj

ob veliki izgubi, ki je prizadela vas in člane vaše družine s smrtjo spoštovanega tovariša edvarda kardelja, vam izražamo izraze iskrenega in globokega sožalja. z njegovo smrtjo je celotna naša družbena skupnost izgubila velikega revolucionarja, misleca in teoretika, ki nas je desetletja učil. njeove misli in napotki, izraženi v številnih govorih ter napisanih v vrsti znanstvenih del, nam bodo vedno vodilo za naše prihodnje delo v korist delavskega razreda, kateremu je bilo posvečeno vse njegovo plodno življenje. ohranili ga bomo v trajnem in hvaležnem spominu.

delavci titovih zavodov litostroj

Zaključni račun za leto 1978

Poslovno leto, ki smo ga pred kratkim zaključili, se je odvijalo v znamenju dinamičnih gospodarskih gibanj in skupnih priprav za uveljavljanje zakona o združenem delu. V naši delovni organizaciji smo z različnimi akcijami, ki so se vključevale v akcije zveze komunistov in zveze sindikatov, skušali dosegati tisto, kar je skupen cilj celotne jugoslovanske družbe, to je večjo produktivnost in stabilnejše gospodarjenje. Akcija še ni zaključena. Postala je pravzaprav naš vsakdan, v katerem bomo gospodarili tudi vnaprej, saj smo si ga vgradili tudi v plan za leto 1979 in ga bomo vgradili tudi v naslednji srednjeročni plan 1981—1985. Cilji so jasno opredeljeni: večja produktivnost, zmernejša rast zaposlovanja, boljša izraba delovnega časa in gospodarnjša poraba sredstev, ter nadaljnje poglobljeno uveljavljanje dohodkovnih odnosov v smislu izvajanja zakona o združenem delu.

Kaj nam je od tega uspelo doseči v pravkar končanem poslovnem letu, je v tem trenutku gotovo znano že vsem Litostrojcem, saj je razprava o zaključnem računu, ki je potekala po sindikalnih skupinah, že končana. Ne bo pa odveč, če še enkrat povzamemo nekaj glavnih značilnosti iz gospodarjenja v letu 1978, saj se bodo na ta način lahko seznanili z rezultati tudi tisti, ki na obravnavah v tovarni iz kakršnihkoli objektivnih vzrokov niso mogli sodelovati.

Dosegli smo 2350 milijonov din celotnega prihodka, od tega 1.310 milijonov din zunanje realizacije in 726 milijonov din dohodka oziroma 521 milijonov din čistega dohodka. Tako je bil plan pri celotnem prihodu presežen za 30 odstotkov, zunanja realizacija je bila 107-odstotna, dohodek 111-odstoten in čisti dohodek 107-odstoten. Ker je pravzaprav dohodek tista kategorija, ki predstavlja novoustvarjeno vrednost in je merilo boljšega ali slabšega dela, lahko z zadovoljstvom ugotovimo, da je 11-odstotno preseganje planiranega dohodka lep uspeh. Ali še drugače: pri 359.868,50 din zunanje realizacije na zaposlenega smo dosegli na zaposlenega 199.354,55 din dohodka.

Z doseženim čistim dohodkom na zaposlenega je znašal 143.057,70 din — smo v celoti pokrili osebne dohodke in sklade, le za razširitev materialne osnove dela iz te delitve nismo mogli nameniti ničesar. Ker pa smo že pred ugotavljanjem čistega dohodka pokrili iz celotnega prihodka stroške razvoja in raziskav v višini 25,4 milijona din, kar so pravzaprav tudi sredstva akumulacije iz dohodka, pa amortizacijo preko minimalne, z zakonom predpisane, v višini 32,7 milijona din, lahko pravzaprav ugotovimo, da smo za našo lastno akumulacijo prigrisnili 58,1 milijona din. Poleg tega pa smo še v skladu skupne porabe pokrili stroške toplega obroka za 2 leti, in sicer: za leto 1978 in za leto 1979.

Ze med letom smo stalno spremljali gibanje proizvodnih in režijskih stroškov. Čeprav ti odstopajo od planiranih, moramo ugotoviti, da na tistih vrstah režijskih stroškov, pri katerih pride do izraza negospodarno trošenje (npr. pri reprezentanci, dnevnih in potnih stroških, pisarniškem

materialu itd.), pravzaprav ni nekih izrazito velikih vrednosti. Za primer samo podatek, da smo v letu 1978 za reprezentanco porabili v celi delovni organizaciji le 1,06 milijona din, pri tem pa smo imeli na obisku nekaj tujih državnih delegacij, katerih pogostitev prav gotovo povzroči dosti večji strošek od pogostitve poslovnega partnerja. Bistven vzrok odstopanj doseženih stroškov od planiranih so predvsem podražitve materialov in storitev, kar pri dolgem ciklusu proizvodnje, kot je naša, še toliko bolj vpliva na dosežen rezultat.

Na področju osebnih dohodkov smo se gibalni točno po planu.

Dosegli smo povprečen mesečni neto osebni dohodek na zaposlenega v višini 6.125 din, povprečni neto osebni dohodek na zaposlenega v decembru 1978 pa je bil že 6.720 din.

Tudi devizna bilanca za leto 1978 je ugodna. Plan uvoza smo presegli za 19 odstotkov, s čimer smo lahko kljub zelo ostremu režimu na uvoznem področju v celoti pokrivali naše devizne potrebe.

Investicijska izgradnja, načrtovana za leta 1978—1984 v skupni predračunski vrednosti 2.640 milijonov din in ki zajema razširitev proizvodnje transportnih vozil ter procesnih naprav, rekonstrukcijo obratov jeklovarne ter težke strojegradnje in gradnjo prostorov inštituta za raziskave, razvoj in projektiranje, je v letu 1978 potekala po začrtanem programu. Prva od naštetih investicij, to je razširitev proizvodnje transportnih vozil je do konca leta 1978 vrednostno že 66-odstotno realizirana in je poraba sredstev v okviru predvidene. Rok zaključitve te investicije in začetek proizvodnje je konec I. polletja 1979 in po izvršenih delih sodeč ta rok ne bo prekoračen. Za drugi dve investiciji, to je razširitev proizvodnje procesnih naprav in rekonstrukcijo obratov jeklovarne sta oba projekta že odobrena v bankah in v teku je zbiranje dovoljenj za gradnjo. Po doslej dobljenih dovoljenjih in zbrani dokumentaciji lahko ocenimo, da bomo oba objekta pričeli graditi že letos spomladi, torej v roku kot je bilo predvideno v tem srednjeročnem investicijskem programu. Za četrto investicijo, ki je tehnično najbolj zahtevna in vrednostno največja,

to je za projekt rekonstrukcije težke strojegradnje, je investicijski elaborat že narejen. Revizijska komisija ga je pozitivno ocenila in mi smo ga že predali republiškim organom ter bankam v proučitev. Tudi republiški organi so ga pozitivno ocenili in kot takega vključili v prioriteten seznam republiških investicij. Prvo leto tega srednjeročnega investicijskega obdobja je minilo torej uspešno in brez zastojev. Želimo, da bi tako potekalo tudi naprej, in da bi Litostroj dobil novo obliko in razsežnost.

Navada je že, da si ob pregledovanju rezultatov končanega leta zastavimo vprašanje, kako bo v naslednjem letu, torej v letu 1979? V življenju je pač tako, da nam uspešno opravljeno delo vpliva pogum in daje novega elana. In tako naj bo tudi tokrat v naši tovarni. Z zadovoljstvom ugotavljamo, da smo leto 1978 uspešno končali, pa zato v letu 1979 še krepkeje poprimo za delo. In rezultati bodo tu — še večji dohodek, še več sredstev za osebno potrošnjo in tudi večja akumulacija. Vse to pa je že vgrajeno v plan za leto 1979, ki smo ga sprejeli in po katerem že delamo.

Terezija Žižič, dipl. oec.

Obisk skupine oficirjev JLA v Litostroju

V petek, 26. januarja, je Litostroj obiskala skupina častnikov JLA ljubljanskega vojnega območja. Častniki iz sestava tehničnih rodov JLA, predvsem strojništva, so si z velikim zanimanjem ogledali proizvodni proces, tehnologijo in organizacijo dela v naših proizvodnih obratih. S pozornostjo so si ogledali tudi učilnice in delavnice praktičnega pouka v Izobraževalnem centru Litostroj ter njihovo tehnično opremljenost. V prostorih IC je temu sledil še prijeten razgovor, kjer so jim predstavniki družbenopolitičnih organizacij, samoupravnih organov in vodstva DO pojasnili proizvodni program, samoupravno organiziranost in ostale zadeve s področja dela in življenja delavcev Litostroja.

K. Gornik

Obsežne naloge komunistov

Zveza komunistov Jugoslavije je spremljala svojo vlogo, organizacijsko strukturo in način delovanja v vsaki etapi boja za nove družbenoekonomske odnose in politični sistem, odvisno od konkretnih zgodovinskih razmer in pogojev boja od razvoja razrednih in političnih sil do strateških nalog, ki jih je bilo potrebno v danem trenutku realizirati. V tako obdobje stopnjevanja političnih aktivnosti spada vsekakor obdobje po 8. kongresu ZKS. Nove oblike in metode dela v Zvezi komunistov so vsekakor člane občinske konference mnogo bolj kot v preteklosti obremenile z delom. Aktivnost se namreč po kongresu ne preneha, tako da smo v mesecu decembru in januarju imeli tri seje občinske konference ZKS.

V torek, 19. decembra, je bila 8. seja občinske konference ZKS Ljubljana-Šiška. Na seji smo obravnavali predlog statutarnega sklepa, ki je bil dopolnjen z vsemi predlaganimi predlogi iz OO ZK in s stališči statutarne komisije. Ta predlog so v začetku leta obravnavale vse osnovne organizacije. Vse osnovne organizacije in občinska konferenca ZKS Ljubljana-Šiška pa morajo do konca marca sprejeti poslovnik o delu osnovnih organizacij ZK, ki bo v skladu z novim statutarnim sklepom. Člani občinske konference ZKS so na seji izvolili 5-člansko delovno skupino, ki bo na osnovi razprave izdelala oceno organizacijske in akcijske enotnosti in učinkovitosti članstva po 8. kongresu. Dopolnjena ocena bo potem na podlagi sklepa konference v obravnavi v vseh osnovnih organizacijah ZK, ki morajo izdelati tudi oceno lastnih razmer in aktivnosti. Marca bo predvidoma občinska konferenca ZKS ponovno razpravljala o ocenah, stališča in sklepi pa bodo obenem služili tudi za pripravo vodilnih konferenc ob koncu letošnjega leta.

Moram pa poudariti, da se je idejna in akcijska učinkovitost v Šiški močno okrepila. 28 tisoč delavcev sodeluje v samoupravnem sistemu, prek 7 tisoč pa v delegatskem, še vedno pa je premalo poudarjena odgovornost članstva in to ne s stališča udeleževanja sej, ampak kar zadeva njihovo prizadevanje za spreminjanje družbenoekonomskih odnosov in tvornega sodelovanja na sejah. To problematiko so pred novim letom obravnavala različna telesa, kar je bilo v uvodnem referatu posebej poudarjeno. Z ozirom na potrebo po stalni akciji se morajo oblikovati dela in metode spreminjati v skladu z akcijsko usmeritvijo. Tako delo-

vanje pa nalaga vsem komunistom dodatno idejnopolično usposabljanje, če želimo stališča uresničevati v konkretnih akcijah.

17. januarja je bila 9. seja občinske konference, na kateri smo obravnavali idejnopolično vprašanje pri preobrazbi vzgoje in izobraževanja. Poudarjeno je bilo, da bi na našem območju oblikovali štiri centre usmerjenega izobraževanja, za kar imamo vse pogoje pa tudi interes združenega dela je prisoten. Vendar pa je potrebno, da združeno delo, nosilec samoupravnega planiranja izobraževanja ter soustvarjalec vzgojnoizobraževalnih programov, ugotovi stanje ter pomanjkljivosti, ki izvirajo iz nezadostne strukture kadrov. Analizirati mora stališča in skupaj z izobraževalnimi centri izoblikovati primerne študijske programe. Občinska konferenca je spremljala stališča, da morajo v sleherni osnovni organizaciji ZK obravnavati idejnopolična izhodišča usmerjenega izobraževanja. Osnovne organizacije morajo dati še poseben poudarek planiranju kadrov, kajti plani kadrov so sestavni del temeljev planov družbenega razvoja sleherne temeljne samoupravne skupnosti. Komunisti v samoupravnih organih in družbenopolitičnih organizacijah si moramo prizadevati za uveljavitev neposrednega vpliva v vseh oblikah in na vseh ravneh samoupravnega interesnega združevanja na področju vzgoje in izobraževanja.

V nadaljevanju seje smo člani potrdili predloženo finančni proračun za dejavnosti občinske konference ZKS Ljubljana-Šiška za 1979. leto.

Zadnja seja OK ZKS Ljubljana-Šiška je bila 6. februarja 1979. Posvečena je bila izključno samoupravnim in političnim raz-

meram v delovni organizaciji Plutal. Ugotovitve konference so bile jasne in natančno opredeljene. Posebej je bilo rečeno, da samoupravna organiziranost delovne organizacije in s tem položaj TOZD in DSSS ni pravno formalno niti dejansko urejena. Prav tako niso opredeljeni dohodkovni odnosi znotraj delovne organizacije. Informiranost je nezadostna in ne dopušča razvoja samoupravnih odnosov. Samoupravni organi delajo le formalno in kljub problemom, se še pojavljajo, delavska kontrola še ni ukrepala. Tako stanje izrabljajo druge protisamoupravne sile za širjenje napačnih informacij. Zaradi nerazrešenih temeljnih odnosov so medsebojni odnosi izredno slabi in moteni, tako da predstavljajo nevarnost za poslabšanje ekonomskega položaja TOZD. Člani osnovnih organizacij ZK niso bili sposobni skupaj z ostalimi družbenopolitičnimi organizacijami odpraviti vseh nakopičenih problemov in konfliktnih situacij, zato je občinska konferenca s svojimi člani hitro in energično posredovala. Na podlagi ugotovitev o političnih in samoupravnih razmerah v delovni organizaciji je sprejela ostre ukrepe.

Občinski skupščini je skupaj z družbenim pravobranilcem samoupravljanja predlagala, da zaradi nastalega položaja sproži postopek družbenega varstva pravic, tako da bo skupščina ob koncu meseca izrekla končne ugotovitve in ukrepe glede odgovornosti poslovnih organov. Kadrovska komisija pri občinski konferenci naj na podlagi sklepa sproži postopek za razširitev oziroma zamenjavo sekretarjev osnovnih organizacij ZK. Vodilnim delavcem in sekretarjem ZK pa je izrekla kazni kot vzgojno-politični ukrep.

Občinska konferenca je zadala tudi komuniste v občinskem sindikalnem svetu in ZSMS, da prav tako ocenijo odgovornost njihovih organov ter da na zboru delavcev seznanijo vse delavce z ukrepi, ki so bili sprejeti na seji.

Ob vseh teh aktivnostih in dolžnostih lahko ugotovimo, da se občinska konferenca vse bolj uveljavlja in dobiva osrednje mesto pri razreševanju problemov, s tem pa postaja odgovornost pri partijskem delu vedno večja.

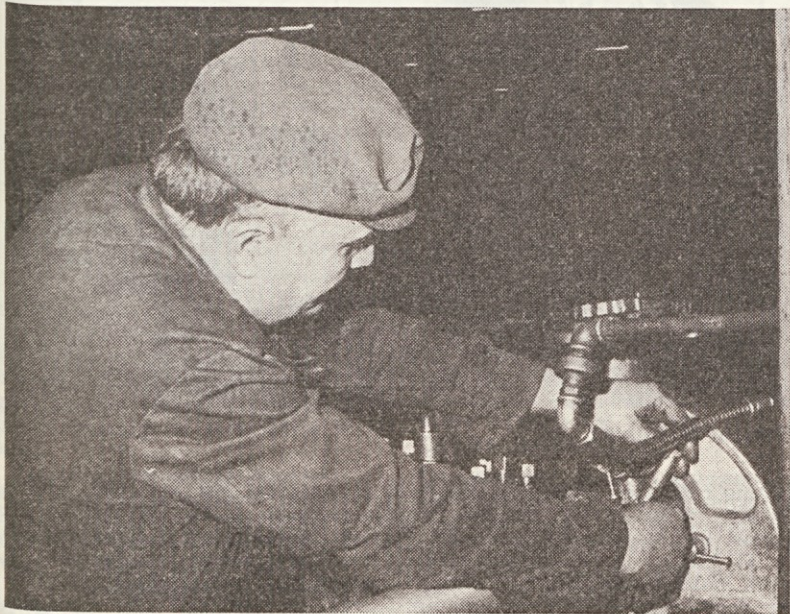
M. Sigulin

PRVO ZASEDANJE SNOS

V Črnomlju je bilo 19. in 20. febr. 1944 prvo zasedanje Slovenskega narodnoosvobodilnega sveta, ki so se ga med drugim udeležili tudi predsednik AVNOJ dr. Ivan Ribar, podpredsednik Moša Pijade, sekretar Rodoljub Čolaković ter predstavnika angleškega in ameriškega vojaškega odposlaništva major Jones in poročnik Vuchinič. Sprejeta je bila deklaracija o delu slovenske delegacije na II. zasedanju AVNOJ in izjava Slovenskega narodnoosvobodilnega komiteja o osvoboditvi Slovenije. Sprejeli so sklep o preimenovanju SNOO v SNOS, o ustanovitvi zakonodajnega odbora, o razpisu volitev v narodnoosvobodilne odbore, o priključitvi Slovenskega primorja k Sloveniji, o ustanovitvi komisije za ugotavljanje zločinov okupatorjev in domačih izdajalcev itd.

OKROGLA MIZA — OKROGLA MIZA — OKROGLA MIZA — OKROGLA MIZA — OKROGLA MIZA — OKROGLA MIZA — OKROGL

JE NAŠ GOSPODARSKI NAČRT PREVEČ SMEL?

Vsekakor skupaj z vsemi temeljnimi organizacijami intenzivno iščemo izhod iz takega položaja in še vedno smo prepričani, da bomo s postopnim vključevanjem lastne obdelave, morda z občasnim angažiranjem drugih montaž in seveda z velikimi napori nadoknadili zamujeno. Predvsem pa bomo za doseganje planskih ciljev morali uveljaviti odgovornost vseh, ne samo zadnjega v verigi.

Planirani prihodek je letos izredno visok, to ni več samo inflacijsko večanje, temveč pomeni tudi mnogo večjo proizvodnjo kot doslej. Tega se bomo morali pri nas vsi zavedati. Stroški in obveznosti so se tudi zelo povečali in če ne bomo dosegli planiranega prihodka, finančni rezultati za Litostroj ne bodo ugodni. Če pri tem upoštevamo še ambiciozne investicijske načrte, ki smo jih že pričeli izvajati (v tem letu in se bosta TOZD TVN kot investitorju pridružila še TOZD PUM in PPO), potem se moramo resno zavedati, da od zastavljenih ciljev ne smemo odstopiti. Vendar je zaskrbljujoč naš odnos do skupnega proizvoda. Premalo se vsi skupaj zavedamo, da živimo od zasluženega denarja, ne pa od velikih dimenzij in tonaže. Skrb vsakega bi morala biti čim hitrejša pot proizvoda iz ene v drugo fazo, iz enega v drug tozid in končno h kupcu. Premalo smo pripravljeni iskati boljše poti in drugačne postopke od že ustaljenih.

Da bomo dosegli načrtovane cilje, pa bomo morali urediti materialno stimuliranje temeljne organizacije ali posameznika za izpolnjevanje prejetih obvez. Temeljna organizacija, ki ni izpolnila obvez do naslednje temeljne organizacije v proizvodni verigi in jo spravila v težave, ni nikomur odgovorna. Dokler bodo vladali takšni odnosi, bodo naši plačni vedno vprašljivi.

Urejanje dohodkovnih odnosov tako ostane naša prva družbeno-ekonomska obveznost.

Viličarji se bodo letos po daljšem času ponovno vključili v seznan proizvodov, ki jih Litostroj izvaža, čeprav domače tržišče še ni nasičeno. K temu nas silijo potrebe v prihodnjih letih, ko bo naša proizvodnja za domači trg prevelika. V letu 1981 planiramo že preko 20 % izvoza, takšnega skoka pa ne bo mogoče dosegati naenkrat, zato bomo izvoz večali postopoma. Ocenjujemo, da so naši večji perspektivni partnerji predvsem Poljska, Vzhodna Nemčija in morda Kitajska. Zavedamo se, da bodo izvozne obsežnosti še ostrejšje kot domače, zato bomo uvedli poseben nadzor nad potekom vseh faz proizvodnje.

Plan za leto 1979 je brez dvoma zelo smel, vendar še realen.

V tem letu bomo imeli mnogo problemov z začetkom obratova-

nja nove tovarne, vendar bomo naredili vse, da bomo izpolnili planske zveze. Prepričan pa sem, da bodo tudi ostali tozdi še lahko nadoknadili zamujeno, saj je to sedaj v začetku leta še možno.

Stane Vogelnik, DS SSP: Letošnja številka, ki vključuje potrebe novih kadrov, je dokaj zahtevna. To ne velja le za število novih delavcev, temveč tudi za strukturo strokovnih kadrov in smeri, ki bi jih ti kadri morali imeti. Ne glede na zahtevno nalogo, ki čaka kadrovsko službo, se tudi sam pridružujem optimizmu mojih predhodnikov, ki nas že sam po sebi sili, da moramo naš program izpolniti. Pri pridobivanju kadrov si bo morala z dobrim operativnim delom prizadevati strokovna služba, kot tudi tozdi sami. Pri dobrem kadrovanju ne igra odločilno vlogo le sprejemanje novih delavcev, temveč tudi napor, da kadre, ki jih že imamo, tudi obdržimo. Zato si morajo tozdi prizadevati, da bodo z vrsto elementov motivacije delavce obdržali. Za lansko leto je značilno, da smo imeli zelo veliko fluktuacijo, da je veliko delavcev odšlo, zaradi česar smo imeli občuten primanjkljaj. Zato 184 novih delavcev (ali 5 % vseh zaposlenih) še ne pomeni celotno število vseh, ki jih moramo sprejeti, temveč moramo nadoknaditi tudi neizpolnitev lanskega plana in primanjkljaj še iz prejšnjih obdobj. To pomeni, da se postavljajo glede sprejema novih ljudi še večje zahteve.

Pridobivanje kadrov pa ima v letošnjem letu še druge značilnosti. Nove delavce, ki jih dobimo iz glavnega in najbližjega vira, to je iz našega izobraževalnega centra, vključujemo pretežno v tako imenovane stare temeljne organizacije. To so večje strukture delavcev, ki se s svojim delom vključujejo v delo že utečenih in strokovno izoblikovanih kadrov. Prednost takega kadrovanja je tudi v tem, da se odliv mladih delavcev ne pozna tako močno, ko le-ti odidejo v vojsko. Drugačen pa je proces pri tozdihi v izgradnji. Če bi sprejeli tu tako veliko strukturo mladih delavcev, bi se njihov odliv pri določeni starosti preveč poznal. Lahko bi nemara prišlo celo do izpada proizvodnje ali do naglega iskanja ustreznih nadomestil. Zato bomo skušali kadrovati v te tozde delavce iz drugih tozдов, kar pa ne bo prav lahko. Vsak tozd ima namreč točno izdelane proizvodne programe in zanje določene ustrezne ljudi. Zato bomo morali v prvi vrsti poskrbeti, da odliv visoko kvalificiranih in že širokih profilov ne bo prizadel tozдов pri izpolnjevanju zastavljenega plana. To pomeni, da bodo morali pri kadrovanju delavcev za nove tozde poleg strokovne službe, sodelovati tudi že obstoječi tozdi.

Če bomo k delu pravilno pristopili in znali pridobiti, pa tudi obdržati kadre, mislim, da bomo imeli ob zaključku leta ugodnejšo bilanco kot smo jo imeli lani. Pri tem obstaja tudi bojazen, da bomo z večjim prilivom kadrov prišli v kritično situacijo tudi glede stanovanjskih kapacitet, kar še posebej velja za samce. To problematiko smo že zajeli v petletnem načrtu, precej pa smo naredili na tem področju tudi že doslej.

Jože Kušar, POAE: Uvodoma moram povedati, da se celotno planiranje v tozdih in v delovni organizacija vklaplja v temeljna družbenopolitična in ekonomska izhodišča občine in republike. Stremimo za tem, da se pridružujemo stopnjam rasti, ki jih to področje predpisuje, odraz tega pa je gospodarski načrt Litostroja za leto 1979, ki je izdelan v skladu s temi usmeritvami. Hkrati moram tudi reči, da smo v letošnjem letu s tovariši iz tozdog strokovnimi službami žrtvovali zelo veliko časa za podrobnejšo obdelavo analiz planiranja. Vendar čas, ki smo ga za to porabili, ni bil odveč, saj smo izdelali načrt veliko bolj izčrpno kot kdajkoli doslej. Sam se pridružujem mnenju predhodnikov, da je ob upoštevanju določenih organizacijskih, disciplinskih in drugih ukrepov, plan možno doseči, k temu pa nas silijo ne samo zahteve po povečanju našega dohodka, temveč tudi ves nadaljnji razvoj Litostroja.

Marko Kos, TOZD IRRP: Doda bi še nekaj kar se nanaša na splošno usmeritev našega gospodarskega načrta. Obstaja namreč še nekaj principov, ki niso zapisani v gospodarskem načrtu, ki pa bodo usmerjali naše delo tako v letošnjem letu, kot tudi v bodoče. Predvsem se bomo morali truditi, da bomo negovali pojem kvalitete, po kateri Litostrój danes slavi in katera nam dviga ceno. Po drugi strani pa se bomo morali načrtno in strateško usmerjati na izdelavo takih proizvodov, ki imajo vgrajeno izredno visoko stopnjo znanja v teoretično-razvojnem, tehnološko-proizvodnem in montažnem pomenu. To mora biti tista rdeča nit, ki nas bo vodila pri načrtovanju akcij v bodoče in pri načrtovanju objektov, ki jih imamo sedaj vgrajene v našem dolgoročnem investicijskem programu. Tako bomo lahko razvijali takšne naprave in objekte, ki imajo pri nas in v svetu zelo malo konkurence, dosega pa visoke cene na tržišču.

Darinko Kolbl, pomočnik generalnega direktorja: Ob povzetku vseh dosedanjih razprav ne morem mimo tega, da ne ponomim nekaterih že prej omenjenih dejstev. Ne bom se spuščal v širše analize, podčrtal pa bi rad najvažnejše. Najpomembnejša ugotovitve je, da je naš plan za letošnje leto z naročili pokrit in da struktura naročil ni slaba. Res je, da so v večji meri izpadla diesel-motorna naročila, vendar smo že v preteklem letu ta izpad dokaj uspešno nadomestili s proizvodnjo talno transportnih naprav in s proizvodnjo preoblikovalnih strojev. Drugo, na kar b rad opozoril, pa je to, da ne smemo govoriti samo o prihodku. Res je, da bomo celotni prihodek, ki znaša 170 milijard in o katerem smo največ govorili, dosegli s količinskim planom, vendar pa se mi zdi enako ali pa še bolj pomembno govoriti o dohodku. Le-tega pa dobimo, ko odštejemo materialne stroške in vse ostalo. To pomeni, da bomo morali, če bomo želeli, da bo ta dohodek ustrezen ali še boljši, v tej luči vrednotiti vse naše napore. Tu mislim tudi na produktivnost, za katero vemo, da v preteklosti ni rasla, temveč je stagnirala in na nekaterih področjih celo padla.

la. Ugotavljamo, da nam ne rastejo samo normske ure, temveč, da smo za ista dela v preteklosti porabljali manj učinkovitih ur, kot jih porabimo danes — to je tisto kar je zaskrbljujoče! Danes z enakimi ali boljšimi stroji in z enakim številom ljudi v učinkoviti enoti časa nazadujemo. Normska politika je pravzaprav politika nagrajevanja in nam ne kaže sama po sebi kaj je podjetje sposobno ustvariti in česa ne. Glavno vprašanje je, kako se izkorišča učinkovita ura! Tu pa so možnosti zelo široke.

Rad bi opozoril še na en dejavnik, ki je za letošnje leto za nas zelo ugoden. V lanskem letu smo se veliko ukvarjali z razpravljanjem in sprejemanjem samoupravnih aktov, zelo veliko je bilo sestankov in zborov delavcev, zato vstopamo v letošnje leto z večinoma dogovorjenimi akti. Ostaja nam samo še nekaj nerazčiščenih stvari, ki bodo sicer zahtevale še določene napore, vendar ne več v takšni meri kot v preteklem letu. To je seveda velika prednost, saj bomo lahko v letošnjem letu v večji meri posvečali pozornost izkoriščanju delovnega časa.

Nova organiziranost po temeljnih organizacijah pa je prinesla seboj tako svoje prednosti kot pomankljivosti. S tem ko smo ustanovili posamezne temeljne organizacije, smo na nek način spustili ustvarjalnost, po drugi strani pa smo omogočili neke vrste zapiranje v okvire tozdov. To je po eni strani rokovno zapiranje, kjer lahko ugotavljamo, da tozd sicer svoj plan izpolnjuje, ne ve pa kako se vključuje v skupni proizvod, po druga strani pa je to kvaliteto zapiranje, ki je še dosti bolj nevarno kot prvo. Določena dejstva kažejo, da ob produktivnosti v preteklem obdobju tudi kvaliteta ni rasla — da je stagnirala in na nekaterih področjih celo padala. Kvaliteta sama pa je ravno tako bistven pogoj, da pravočasno in z manjšimi stroški realiziramo plan.

Jedro letošnjega plana leži na povečanju proizvodnje talnih transportnih sredstev. Vse ostale količine so podobne tistim, ki smo jih vajeni že iz prejšnjih let. Pri realizaciji 4000 ton talnih

Direktor - delavski svet - OO ZK

(Nadalj. z 2. strani)

nizacija poslovanja itd. Ni pa mogel popolnoma opustiti ali zamenjariti katerekoli izmed funkcij, ker je to takoj sprožilo reakcijo pri tistih, ki so bili zainteresirani, da se funkcija izvaja. Ali je možno, da se direktorja izdvoji kot nosilca relativno nevtralnih funkcij iz mreže posebnih interesov, da bi na tak način lahko postopal racionalno, brez ozira na interese posameznikov, kolektiva in družbene skupnosti, problem usklajevanja in zastopanja interesov pa prepustil samoupravnim organom. To je zelo zapleteno vprašanje in verjetno bi bilo rešljivo tako, da bi »direktor« bil zgolj predlagatelj in izvrševalec sklepov organov samoupravljanja.

Ustava iz leta 1974 in zakon o združenem delu odvzemata direktorju vlogo samoupravnega organa, kar daje normativno osnovo preseganja dvojnosti te funkcije in s tem objektivne možnosti krepitve upravljalске funkcije v eni osebi ali ožji skupini. Kljub normativno preseženi dvojni vlogi objektivne razmere direktorja še vedno postavljajo v zgoraj opisani položaj oziroma vlogo, to pa omogoča tehnokratizacijo odnosov v TOZD.

transportnih sredstev pa se bomo morali resnično angažirati vsi. Glavno vlogo bosta morala odigrati projektiva oziroma tisti, ki pripravlja dokumentacijo in nabava materiala. Kar zadeva samo mehansko obdelavo sem optimist. Moj optimizem izhaja iz prepričanja, da morajo nabave strojev iz prejšnjih let, ki so terjale veliko denarja, dati določene rezultate. Pri tem se sicer pojavlja tudi določen problem, o katerem smo že govorili — to je problem kadrov; ob tem pa tudi problem osvojitve nove tehnologije. Vendar pa ti visoko produktivni stroji nikakor ne bodo smeli stati, saj pričakujemo, da nam bo ravno s njihovo pomočjo uspelo izdelati 4000 ton več. Dejstvo je, da tako visokega plana ne potrebujemo samo zaradi višjih osebnih dohodkov, temveč se morajo naše investicije tudi nekje odražati. Ne moremo iti v nove investicijske naložbe, pri tem pa obstati na istih številkah. Prav tako tudi ne bi bilo opravičljivo, da bi vlagali v banke ali pred celotno slovensko družbo postavljali zahteve, da svoja združena sredstva, da na razpolago težki strojogradnji (130 milijard), pri tem pa bi sami ostali pri 8000 tonah letne proizvodnje. In ne nazadnje bomo kmalu morali začeti odplačevati tudi anuitete za posojila, ki smo jih dobili, to pa bo možno le s povečano proizvodnjo. Druge možnosti ni!

S tem je naša okrogla miza zaključena. Kot ste lahko opazili, ni bilo govora le o tem ali bomo gospodarski načrt lahko izpolnili ali ne. Predstavniki tozdov so povedali nekaj več tudi o svojih težavah in problemih, s katerimi se srečujejo. Vendar se jih z malo sodelovanja in dobre volje da rešiti. Predvsem je tu pomemben skupni cilj, ki se ga moramo vsi zavedati! Ob tem bi morala izginiti vsa notranja negotovost, okrepitev bi se morala solidarnost, moralo bi biti več sodelovanja. S tem in z optimizmom, ki je bil izražen pri vseh, nam prav gotovo lahko uspe še več, kot smo planirali.

Uredništvo

Po eni strani je vodja hierarhično organizirane proizvodnje, po drugi pa mora koncentrirati informacije. Nenazadnje pa direktor in vodilna linija posreduje strokovno znanje. Preseganje te dvojnosti bo dejansko potekalo skupaj z razvojem in tehnologijo, ob višjem nivoju znanja oziroma strokovne usposobljenosti in dobrem informiranju upravljalcev in zavestni akciji subjektivnih sil ali urejanju samoupravnih odnosov. Tu bi bilo treba iskati enega izmed vzrokov za odklone v samoupravljanju. V temeljni organizaciji združenega dela, kjer so poslovodni organi dodeli svojo vlogo in dejansko vodijo poslovanje, organizirajo in usklajujejo delovni proces, predlagajo poslovno politiko in ukrepe za njihovo izvajanje, izvršujejo odločitve in sklepe samoupravnih organov itd., je pripravljena dobra osnova za zanimanje delavcev, ki se zavzemajo za čim boljše gospodarjenje. V takih tozidih izvajalci dejansko postajajo tudi upravljalci rezultatov in pogojev svojega dela.

M. Peček

(Prihodnjič: Samoupravljanje
in zveza komunistov)

Janez Stražisar, dipl. ing.

Od kamna do cementa

(Nadaljevanje iz št. 12/78)

Posamezne objekte cementarne bomo opisali posebej, celotni proces pridobivanja cementa pa ponazarja blok shema cementarne. Shema je sicer prilagojena za suhi postopek, vendar se tudi pri mokrem postopku bistveno ne razlikuje. V posamezne okenca blok sheme vpisane dejavnosti procesa predstavljajo objekte cementarne, povezava teh okenc pa ponazarja pretok materiala. Zgoraj vstopa preddrobljen material, spodaj pa izstopa cement v vrečah in cisternah.

Seveda pa je tudi v cementarnah, podobno kot pri večini drugih tovarn, poleg še delavnica, laboratorij, garaža in ostali splošni objekti. Velikost in opremljenost teh je v glavnem odvisna od velikosti in lokacije tovarne.

Pri nepretrganih procesih, kot je pridobivanje cementa, je važno, da so zmogljivosti posameznih objektov med seboj usklajene. Da pa je navkljub temu dosežena večja samostojnost objektov, so med posameznimi fazami procesa grajena skladišča materiala. Ne nazadnje je dobra stran

vanje je zelo zahtevno delo in ga opravljajo posebej izurjene skupine minerjev. Ker pri miniranju pride ob eksploziji do tresljajev, podobnih potresom, je važno, da je kamnolom dovolj daleč od naseljenih krajev in tovarne.

Pri ustreznem izboru vrsti in razstreliva lahko ob enkratnem miniranju razstrele del stene dolžine 50 m, višine 20 m in globine 10 m ter dobe s tem 20 tisoč ton drobljenca.

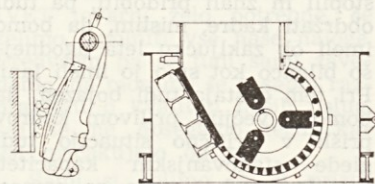
Seveda pa je širina in višina plasti pri največjih kamnolomih še precej večja. Vešča minerska skupina izvaja dela tako, da tudi največji kosi razstreljene stene niso preveliki za drobilnik. Čim drobneje je stena razstreljena, tem manjši so stroški za transport in kasnejše drobljenje.

Drobljenje

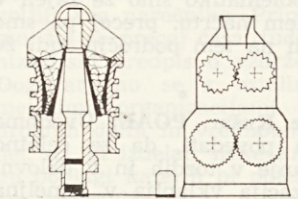
V kamnolomu je surovinski material v razmeroma velikih kosih, ki jih je treba za nadaljnjo predelavo drobiti in končno mleti. Z drobljenjem označimo pri tem proces večanja specifične površine v grobem, z mletjem pa v finjšem področju.

Izbir vrste in velikosti drobilnika je odvisen od velikosti kosov, drobljivosti materiala, zahtevane izstopne zrnatosti in zmogljivosti. Drobnica je lahko postavljena v kamnolomu ali pa v cementarni. V prvem primeru transport drobljenega materiala, zrnatosti pod 25 mm, izveden s transportnimi trakovi ali žičnico, v drugem primeru pa s kamioni ali damperji (veliko tovarno terensko vozilo). V novjšem času precej uporabljajo premične drobilne stroje. Ta sestoji iz dodatjalnika, drobilnika, odvoznega transporterja in odpraševalne naprave in je vgrajen na transporter z gosenicami.

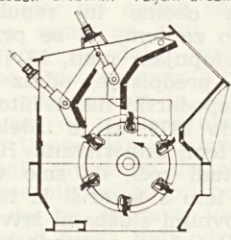
terial se drobi med pritirjeno, negibljivo in nihajočo ploščo.

Čeljustni drobilnik Kladivasti drobilnik

Stožčasti drobilnik Valjni drobilnik

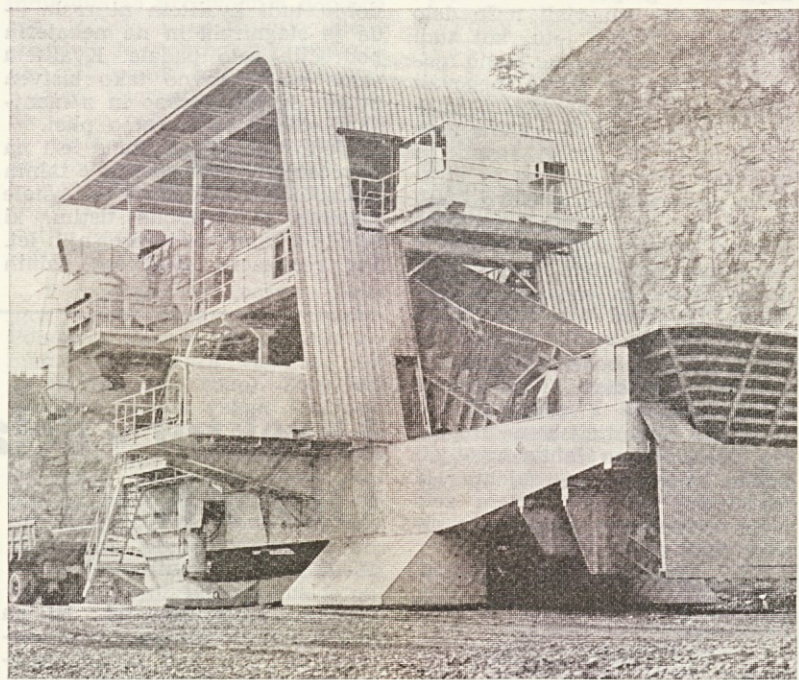

Udarni drobilnik

Osnovne izvedbe drobilnikov

V stožčastem drobilniku se material drobi v prostoru med zunanjim pritirjenim, negibljivim stožcem ter notranjim, ki ekscentrično krožno niha. Zmogljivost tega drobilnika je v primerjavi s čeljustnim večja, saj mrtvega hoda tu ni. Tudi delovanje teh drobilnikov pri vlažnem materialu lahko zataji.

Kladivaste drobilnike grade z eno ali dvema gredama, na katerih so vrtljivo nameščena kladiva. Kladiva drobe material do končne zrnatosti, ki jo določa

Mobilni drobilni stroj

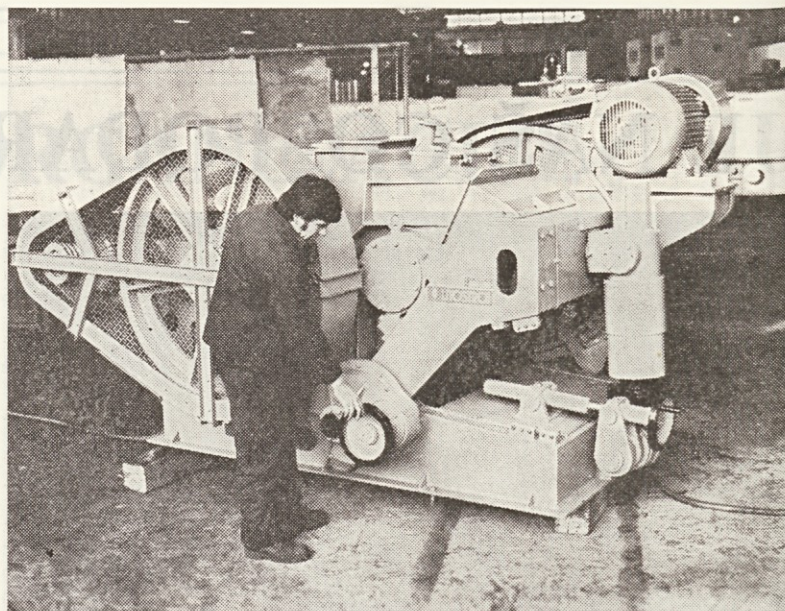
V splošnem se za drobljenje uporablja čeljustne, stožčaste, kladivaste, valjne in udarne drobilnike. Drobljenje je lahko zaključeno v eni stopnji ali pa prvi sledi še druga in včasih tretja stopnja drobljenja, odvisno pač od lastnosti materiala. Pri dvostopenjskem drobljenju zdrobi prvi drobilnik kose velikosti 1000 milimetrov na kose, manjše od 200 mm, sekundarni drobilnik pa zatem v kose, manjše od 25 mm. Da bi izboljšali delovanje cevne mline, je v večini primerov pred cevno mlinom vgrajen še tretji drobilnik, ki surovinski material drobi na zrna, manjša od 3 do 5 mm.

Čeljustni drobilnik je primeren za srednje in tudi največje kose. Pri vstopni odprtini 1700 x 2200 mm tak drobilnik brez težav zdrobi kos velikosti enega kubičnega metra in teže 2,5 tone na 8-krat manjše kose. Material za drobljenje pa ne sme biti vlažen, ker se drobilnik rad zamaši. Ma-

svetla odprtina rešetke, ki obdaja drobilni prostor. Ti drobilniki so manj občutljivi na vlažnost surovine, oziroma lahko v njih, ob dodajanju vročih plinov, material celo sušimo.

Valjne drobilnike uporabljajo tudi pri drobljenju vlažnega materiala (npr. gline) pred vstopom v nadaljnji proces pri mokrem postopku. Valji so lahko gladki (pri drobljenju v finejšem področju) ali nazobčani. Uporabljajo jih tudi pri drobljenju klinkeja in premoga.

Podobno kot kladivasti ima tudi udarni drobilnik eno ali dve gredi. Za razliko od kladivastega drobilnika so tu v rotor po celi dolžini trdno vgrajene udarne letve. Pri obratovanju letve udarjajo in z veliko hitrostjo mečejo material ob udarne plošče, kjer se razleti v manjše kose. Surovinski material ostaja v drobilniku, dokler ni toliko zdrobljen, da zapusti drobilnik skozi špranjo med lamelami rotorja in udarno ploščo. To špranjo lahko spremi-

Valjni drobilnik

njamo celo med obratovanjem in s tem vplivamo na izstopno zrnatost in zmogljivost drobilnika.

V Litostroju izdelujemo dele vseh naštetih drobilnikov, valjčne drobilnike pa tudi kompletne stroje.

Predhomogenizacija

Dokler so cementarne predelovale še razmeroma majhne količine surovine, je bilo možno manjša odstopanja od zahtevane vsebnosti CaCO_3 uravnavati s selektivnim odkopom v kamnolomih. S prehodom na velike zmogljivosti pa je v zadnjih letih postal tak način negospodaren in preveč zamuden. Da bi dosegli čim večjo kemijsko homogenost drobljene surovine, so v cementarnah začeli uporabljati sistem predhomogenizacije, ki je podoben tistemu, ki ga pri predelavi rudnin uporabljajo že od leta 1905. Največkrat grade predhomogenizacijo samo za apnenec, saj sta glina in lapor povečini kemijsko dovolj homogena.

V nasprotnem primeru je treba homogenizirati celotno surovinsko komponento. Praksa je pokazala, da daje tehnološko najugodnejše rezultate ločena predhomogenizacija posameznih komponent.

Posamezne predhomogenizirane komponente z ustreznimi tračnimi transporterji in tehničami dozirajo v skladu z zahtevano kemijsko sestavo, mlinu za surovino. Vzporedno z morebitni-

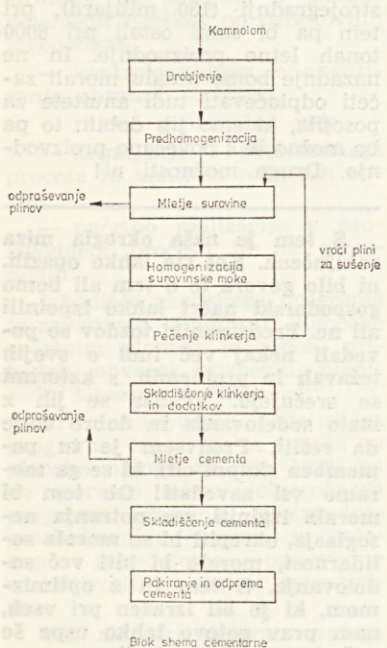
mi odstopki pri kemijski analizi surovinske moke za mlinom je treba spreminjati doziranje predhomogeniziranih komponent. V modernih cementarnah je kontrola avtomatska (z rentgenskim fluorescentnim analizatorjem), upravljanje pa je izvedeno s procesnim računalnikom.

Objekt predhomogenizacije je običajno prekrita hala, po možnosti čim daljša, razmerje dolžine proti širini naj bo vsaj 5:1. Velikost hale naj ustreza 7 do 10-dnevni zmogljivosti cementarn. Če je na razpolago premalo prostora, se zgradi krožno halo za predhomogenizacijo, vendar so pri tej izvedbi investicijski stroški za 30 do 40 odst. večji kot pri pravokotni izvedbi.

V kamnolomu drobljen surovinski material transportiramo s trakovi v halo za predhomogenizacijo. Ker ima drobljen material granulacijo 0 do 25 mm, je treba pri nasipanju hale izbrati tak način, ki ne bo omogočal zbiranja debelejših kosov ob robu nasutega materiala. Nasipanje je običajno vzdolžno v slojih, odjemanje pa prečno na vzdolžno os hale. Priporočljiva je izvedba dveh zaporednih nasipov, pri čemer je eden v fazi nasipanja, drugi pa v fazi odjemanja.

Z ustreznim postopkom predhomogenizacije dosežejo pri vstopnem odstopanju 10 in več odstotkov CaCO_3 na izstopu iz predhomogenizacije pa manj kot 1,5 odstotka.

(Naslednjič: Mletje surovine)

Blok shema cementarne

skladišč tudi v tem, da se material v njih premeša ter morebitni krajši odkloni v kvaliteti pri posameznem procesu niso več tako opazni. V blok shemi cementarne so to predhomogenizacija, skladiščenje klinkerja in dodatkov ter skladiščenje cementa.

Kamnolom

V večini primerov pridobivajo surovino za cement v dnevnih kopih-kamnolomih in le redko v podzemnih kopih. Za podzemne kope se odločajo le v izjemnih slučajih, ko pri obstoječi cementarni z dnevnim kopom ni možno zagotoviti kakšnega dodatka, potrebnega za proizvodnjo cementa! Pa še tu je odločilen izračun stroškov, saj je običajno cenejši dovoz iz bolj oddaljenega nahajališča. V splošnem velja, da je gradnja cementarne na določenem področju gospodarstva, če je na osnovi geoloških raziskav ugotovljena rezerva surovin za najmanj 50 let.

Važen je tudi položaj kamnoloma in oddaljenost od predvidene cementarne. Najugodnejši je višje ležeči kamnolom, ker se s tem izognemo večjim transportnim stroškom. Pred začetkom eksploatacije kamnoloma je treba odstraniti jalovino, to so vrhne zemljaste plasti in rastlinja. Jalovino odvažajo na mesta, kjer spodaj ni za cement uporabnih surovin.

V letih pred drugo svetovno vojno je v kamnolomih prevladovalo ročno delo, ki pa je danes pretežno mehanizirano.

Razen pri kredastih vrstah surovin uporabljajo pri vseh ostalih v prvi fazi dela eksplozijo. S posebnimi vrtalnimi napravami zvrtajo v kamene sloje vrtnice premera 80 do 105 mm, v katere vložijo eksploziv. Samo razstrelje-

Nejeverni Tomaž računa

Oni dan je bil nejeverni Tomaž v naši delavski restavraciji na kosilu. Postregel si je z okusno pripravljenim matevžem in govejim zrezkom v omaki. Zraven je dodal en kos kruha in sliovov kompota. Vse skupaj je stalo 19,60 din. »Krasno,« si je dejal, »sploh ni drago!« Plačal je in med potjo razmišljal o tem, da nam pravzaprav ne gre niti tako slabo. Toda Tomaž ne bi bil to, kar je, če se ne bi spomnil, da je nekje videl neko poročilo, katerega predmet je sprememba prodajne cene tople malice. V njem je bila naznanjena podražitev toplega obroka na 21 din, plus kruh, če temu dodamo še kruh po 1,30 din, dobimo skupno 22,30 din. To je nova cena, stara pa je bila 18,30 din. »Glej ga, šmenta,« si je rekel, »kako pa to? Res da topogledno opazujem dogajanje krog sebe, pa vendarle mi nekaj ne gre v račun:

Kosilo: matevž z omako in mesom 16 din (poln krožnik), sliovov kompota in en kos kruha 3,60 din, skupaj 19,60 din.

Topli obrok: Matevž z repo in suhimi rebrci (pol manjša porcija kot za kosilo), kruh, vse skupaj 22,30 din.

Borna razlika 2,70 din in manjši obrok, ki pri zaokroženih številki 35.000 povprečno pospravljenih toplih obrokov zneske kar 94.500,00 din in če še te zmnožimo z 12 meseci, je to 1.134.000,00 dinarjev. Lep kupček dinarjev

(ali za tiste, ki še vedno govorijo o starih dinarjih sto trinajst milijonov štiristo tisoč din). Dolgo v noč je nejeverni Tomaž računal in mislil, a se ni domislil, kako to. Ko je že spanec premagoval njegove trudne oči, se je spomnil: »Oj, butec zabutani, to je gotovo zato, ker malico dobiš za stonj!« In je sladko zaspal in sanjal, kako se v kotlih kuhajo namesto makaronov same številke.

A. Novak

Veriga elektrarn na Savi

Splošno pomanjkanje energetskih virov nas v Sloveniji sili k največji možni uporabi vodnih moči. V okviru take usmerjenosti postajajo za gradnjo elektrarn zanimive tudi reke z nižjimi padci, kot sta Sava in Mura. HE VRHOVO, eden med členi projektirane verige na Savi, že nastopa kot kandidat za uvrstitev v neprekinjeno graditev hidroelektrarn v Sloveniji do leta 1874.

SAVA, ENERGETSKO ZANIMIVA REKA

Še pred približno 30 leti in prej Sava kot celota za energetike še ni bila zanimiva. Energije takrat nismo veliko potrebovali za pokrivanje krajevnih potreb. Iz tega obdobja sta npr. Majdičev mlin v Kranju in elektrarna v Tacnu.

Načrtno smo pričeli obravnavati celotno porečje Save in pregledovati možnosti postavljanja večjih elektrarn šele proti koncu prvega desetletja nove Jugoslavije, ko si silovitega gospodarskega razvoja ni bilo mogoče misliti brez zagotovitve električne energije. Elektroprojekt Ljubljana je v osnovnem energetskem projektu leta 1955 obravnaval Savo po lastnostih njenega teka v štirih odsekih: od izvira do Medvoda, od Medvoda do Litije, od Litije do Krškega in od Krškega do hrvaške meje.

Do tedaj smo na prvem odseku žal postavili le dve elektrarni: Moste in Medvode. Z njima smo zajeli približno 7,8 % tehnično izrabljive moči Save. Hidroelektrarna Mavčice je ostala le pri zamisli.

Potem smo na vodno energijo nekoliko pozabili, tudi na Savo. Pozabili smo, da je energetsko zelo zanimiva zaradi dokaj izravnane pretoka in njegovih časovnih premaknitev glede na Dravo. Nismo znali ceniti, da bi z električno energijo iz Save lahko prihranili letno nad milijon ton premoga.

Naftna kriza nas je opozorila na pomembnost še neizkoriščenih vodnih energetskih virov in v načrtu srednjeročnega razvoja Slovenije 1976–1980 smo že dali

prednost gradnji hidroelektrarn. S tem je postal poleg He Mavčice energetsko posebno zanimiv predvsem tretji odsek Save zaradi možnosti neprekinjene gradnje več enakih elektrarn in hitrega obračanja vloženega denarja.

MED LITJO IN KRŠKO CEVNE AGREGATE

Ze omenjeni osnovni energetski projekt Save je predvideval na tretjem odseku verigo sedmih elektrarn: RENKE, TRBOVLJE, SUHADOL, VRHOVO, BOSTANJ, BLANCA in KRŠKO.

Delitev na več stopenj je bila v skladu z načeli o graditvi hidroelektrarn na nizkih padcih, ki so se pričela takrat uveljavljati. V Franciji so dokazali, da je na razmeroma počasi tekočih rekah ceneje postaviti zaporedno več elektrarn z nizkim padcem, kot pa zgraditi en sam visok jez in z zbiralnim jezerom potopiti ogromne površine plodnega in morda celo naseljenega zemljišča. Gospodarnost delitve na več stopenj je povečala okoliščina, da so prav takrat pričeli izdelovati cevne agregate, to je Kaplanove turbine z vodoravno gredjo, tesno spojene z generatorji v hruški v konstrukcijsko celoto. Cevni agregati so prihranili do 25 % stroškov za gradbena dela v primerjavi z dotedanjimi navpičnimi agregati.

Pri takrat načrtovani verigi sedmih elektrarn je ostalo do danes. Zmanjšalo se je le število agregatov v posameznih hidroelektrarnah v skladu s splošno težnjo k večjim turbinam.

Zgornje tri hidroelektrarne: RENKE, TRBOVLJE in SUHADOL bodo postavljene v tesni dolini nad Zidanim mostom. Strojnice bodo imele na desnem

bregu Save in zajezile vodo do približno poldruga metra pod železniško progo. Opremljene bodo s po dvema agregatoma 18.000 kW. Ostale štiri hidroelektrarne: VRHOVO, BOSTANJ, BLANCA in KRŠKO bodo ležale v širši dolini, ki se začneja pod Zidanim mostom. Njihove strojnice na levem bregu Save bodo opremljene s po dvema agregatoma enake moči kot nad Zidanim mostom, vendar pa nekoliko nižjem padcu in zaradi pritoka Savinje z nekoliko povečanim pretokom.

CEVNE TURBINE NISO VEČ TABU

LITOSTROJ se je izrekel za cevne turbine že pred 25 leti, ko nas je Elektroprojekt Ljubljana pozval, naj se aktivno vključimo v študij o možnostih uporabe cevni turbini na naših rekah. Leta 1959 smo v Strojniškem vestniku prav v zvezi z verigo elektrarn na Savi objavili članek o cevni turbini, se pozitivno opredelili zanje in utemeljevali njihove prednosti. V istem letniku Strojniškega vestnika je potem izšla naša daljša študija o razvoju cevni turbin. Ugotovili smo, da so cevne turbine sprva le na najnižjih padcih nadomestile navpične Kaplanove turbine in da so pričele vse bolj prodirati tudi na področje višjih padcev.

Takrat, pred četrto stoletje, LITOSTROJ še ni tvegala samostojnega koraka na novo področje. Elektroprojekt Ljubljana smo preskrbeli merske skice in druge potrebne podatke za projektiranje v sodelovanju s tujimi tvrdkami. Dandanes je drugače. Daleč za nami so že izkušnje z manjšimi cevni agregatoma v Kranju in Ormožu. Za nami je tudi naša prva večja cevna turbina v HE Ajba. Izdelujemo cevne turbine za HE ČAKOVEC, ki sodijo po svojem padcu in moči med svetovne dosežke. Pripravljamo ponudbe cevni turbin za tujino. Skratka: ko govorimo o cevni turbinah na Savi, lahko govorimo tudi o samostojni izdelavi teh turbin v LITOSTROJU!

Cevne turbine za HE VRHOVO in spodnje stopnje bodo imele Kaplanove gonilnike z okrog 6 m premera, da bi lahko požirale po 250 m³/s na padcu 8,25 m. — Za zgornje tri stopnje, kjer je zahtevana manjša požiralnost (190 ³/s na višjem padcu 11 m), bodo turbine nekoliko manjše. Torej bo potrebnih 8 turbin prve velikosti in 6 druge. Skupno ocenjujemo težo turbinske opreme na približno 7700 ton. Pod pogojem, da bi posamezne elektrarne stekle v obratovanje v razmakih po eno leto, bi trajala dobava te opreme 7 let, kar bi pomenilo za LITOSTROJ 1100 ton opreme letno.

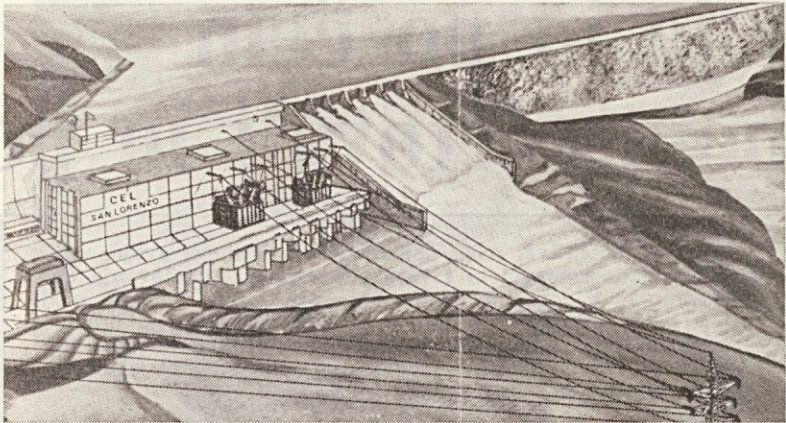
PRVA BO HE VRHOVO

Raziskovalna dela za potrebo idejnega projekta so končana za HE VRHOVO in HE KRŠKO. Treba je torej le predelati idejni projekt v skladu z novo izbiro števila agregatov in njihovih moči. Odsek pod pritokom Savinje ima torej nesporne prednosti pred elektrarnami nad Zidanim mostom. Med obema navedenima elektrarnama pa je treba za začetek izbrati HE VRHOVO in nadaljevati z gradnjo stopenj po Savi navzdol. Tak vrstni red bo omogočal, da bo zgornja elektrarna z zajezitvijo vode pomagala spodnji ob kritičnem času odpiranja in zapiranja gradbenih jam ter da elektrarna ne bo treba graditi v zajezenih vodi, kar bi morali pri obratnem vrstnem redu.

Savske elektrarne kot investitor bodo predlagale, naj bi z gradnjo HE VRHOVO pričeli že prihodnje leto, tako da bi bila leta 1984 elektrarna že vključena v redno obratovanje. Skladno s tem rokom naj bi bila pogodba za dobavo opreme podpisana najkasneje leta 1981. Dobava prve turbine naj bi sledila februarja 1983, druge pol leta kasneje.

Savskim elektrarnam želimo veliko uspeha pri njihovem prizadevanju za skorajšen pričetek gradnje savske verige.

L. Šolc

Bodoča HE San Lorenzo, kjer bodo delali naši žerjavi

Dvigala za El Salvador

Vodilni časopis te male srednjeameriške države LA PRENSA je objavil 6. februarja novico, da je njihova izvršna komisija za elektrogospodarstvo reke Lempa zaključila pogodbo s Titovimi zavodi Litostroj za dobavo štirih dvigal za omenjeno centralo.

Naročilo smo dobili na licitaciji v izredno močni mednarodni konkurenci, na kateri je sodelovalo mnogo renomiranih proizvajalcev dvigal s celega sveta. Za govor naše ponudbe je moral biti natančen, posebno, ker izgradnja celotnega projekta vodi ameriška svetovna organizacija Harza Eng. Co. iz Chicaga.

Plačilo bo v okviru omenjene pogodbe izvršeno v gotovini, celotni projekt pa kreditira Interameriška banka za razvoj (IDB). Poled dobave dvigal C in F Acajutla bomo izvedli tudi nadzor nad montažo in testirali dvigala.

Na reki Lempa že stojijo tri hidroelektrarne, in sicer Guajoyo 15 MW, Cerron Grande 135 MW in 5 de Noviembre 82 MW. He San Lorenzo pa bo imela vgrajeni dve Kaplanovi turbini po 90 MW. El Salvador je vulkansko področje, zato ni nič čudnega, če so tu zgradili tudi geotermične elektrarne (kot npr. Ahuachapan z 60 MW in druge).

Na spodnjem toku reke Lempa pa nameravamo zgraditi v prihodnosti še dve hidroelektrarni, zato jih zanimajo cevne turbine, kar so v razgovorih tudi omenili.

Za HE San Lorenzo bo turbine dobavil VOITH — Španija, generatorje Hitachi Ltd., transformatorsko postajo ASEA, gradbena dela in montažo pa bo izvršil italijansko-švicarski konzorcij. Naša montažna dvigala bodo morala biti na gradbišču točno ob določenem roku, saj namerava vlada spustiti prvi agregat v obratovanje konec leta 1981.

Litostroj je prvi »Jugoslovane«, ki je stopil na to področje z investicijsko opremo, zato ne bo odveč, če na kratko opišemo to malo državico ob obali Tihega oceana.

Salvador ima po površini enako velikost kot Slovenija (21.000 kvadratnih kilometrov), v njej pa živi približno 4,5 milijona prebivalcev. Glavno mesto je San Salvador (640 m) z 900.000 prebivalci. Ostala večja mesta so še Santa Ana, San Miguel, Ahuachapan in Sonsonate. Prebivalstvo raste s 3,5 % stopnjo in je ta rast sko-

raj največja na zahodni zemeljski polobli.

Dežela je hribovita in ima največje število ognjenikov v Srednji Ameriki, od katerih so nekateri še delno aktivni. Povprečna letna temperatura je 25 °C, odvisno od nadmorske višine. Deževna doba traja od junija do oktobra — to so pretežno kratki popoldanski nalivi.

Salvadorsko gospodarstvo temelji v glavnem na kmetijstvu. Trije največji izvozni artikli so: kava, sladkor in bombaž. Država slovi po prekrasnih izdelkih iz frotirja, je pa tudi velik izvoznik morskih rakcev. Uradni jezik je španski, izobraženci ter poslovni ljudje pa uporabljajo tudi angleščino. Narodna valuta je colon, ki se deli na 100 centavosov. Je razmeroma stabilna, saj je niso devalvirali od leta 1934 — odnos pa je 1 US dolar = 2,5 colona in drsi skupno z dolarjem.

Pred španskimi zavojevalci so deželo naseljevali Pipil Indijanci, ki so imeli že napredno civilizacijo, podobno Aztekom in prvim Toltekom iz Mehike. Imeli so razvito obrt, šolstvo in dobro poljedelsko osnovo. Majhno število prvotnih naseljencev se je v mešanih zakonih z Indijanci zlilo v mestice — zlitje, ki še danes daje deželi ton rasne in socialne homogenosti.

Odkritje zaliva Fonseca je prineslo prve španske konkvistadore. Kapitan Pedro de Alvarado je leta 1524 začel zasužnjevali indijanski živelj današnjega Salvadora. Odpor Indijancev proti invaziji je bil dolg in krvav, vendar so na koncu klonili. Med kolonialnim obdobjem je bil Salvador del kraljevine Gvatemale. Kmalu se je začela borba za neodvisnost in leta 1821 so pod vodstvom dr. Joseja Matiasa Delgade dosegli delno neodvisnost z razpadom starega kraljestva in ustanovitve federativne republike z imenom Centralna Amerika. Salvador je spadal k tej federaciji, dokler je državljanska vojna ni razbila in leta 1841 je Salvador postal neodvisna država.

F. Bahar

Grúas para casa máquinas de la Presa San Lorenzo

Ayer se firmó contrato por un monto aproximado de cuatro millones de colones, para diseño, suministro y montaje de grandes grúas destinadas a la Central Hidroeléctrica de San Lorenzo, en fase preliminar a su etapa de construcción.

El contrato se suscribió entre la Comisión Ejecutiva Hidroeléctrica del Río Lempa (CEL) y la empresa Titovi, Zavodi Litostroj, de la República Socialista Federativa de Yugoslavia.

De acuerdo con los datos suministrados a la prensa, el ministro comprende los

equipos siguientes:

a) Grúa de casa de máquinas, de 460 toneladas métricas; b) grúa de pórtico de Toma, de 85 toneladas; c) grúa del pórtico del Tubo de Aspiración, de 25 toneladas; y grúa del taller mecánico, de 3.5 toneladas.

Suscribieron los documentos contractuales, el Ing. Luis Andreu Avila, como presidente de CEL en funciones, y el Ing. Franc Bahar, Apoderado Especial de la corporación industrial yugoslava, ganadora de la licitación promovida para adquirir dichos equipos.

(Izrezek iz salvadorskega časopisa)

HIDROELEKTRARNE NA SREDNJI SAVI

Kje in po čem bomo letovali in potovali

Clane kolektiva, naše upokojece in njihove svojce obveščamo, da smo v letu 1979 uspeli rezervirati letovanja ob Jadranu in v gorah ter potovanja v tujino že nekoliko poprej kot prejšnja leta. To nam bo omogočilo, da si pravčasno in pod znanimi pogoji rezerviramo svoj dopust za leto 1979. Navajamo samo nekaj osnovnih podatkov o krajih in pogojih letošnjih letovanj.

FIESA — ostane v tem letu še nespremenjena in so pogoji bivanja in prehrane znani.

SORIŠKA PLANINA — je nekoliko modernizirana in je bivanje ugodnejše.

KUKLJICA — na otoku Ugljanu, 10 minut s trajektom od Zadra je zelo privlačna. Bivanje je urejeno v bližnjih privatnih sobah, hrana pa je v hotelskih prostorih. Največja oddaljenost do hotela je 200 m.

PULA — v naselju Veruda imamo najetih 50 ležišč v privatnih sobah v novem predelu. Prehrana je organizirana v hotelski restavraciji Zlate stene, zraven je tudi plaža, za katero trdijo, da je najlepša na Jadranu. Največja oddaljenost ležišč od prehrane oziroma plaže je 600 do 1000 m.

PREMANTURA — prikolice v kampu Stupice so ostale. V preteklem letu smo jih dodatno opremili z baldahini ter urejevali prostore pred prikolico. V letošnjem letu bomo dodatno opremili in izboljšali jedilni pribor.

POREČ — tradicionalno prvomajsko srečanje ZPS bomo organizirali letos v obliki šestdnevnega paketa od 26. 4. do 2. 5. 1979. Cene paketa, vračunane so tudi usluge organizirane rekreativne in kulturne dejavnosti, znaša 880 dinarjev in je plačljiva v treh obrokih.

DOJRAN — v Makedoniji je mestece ob Dojranskem jezeru, kamor nas bo pot zanesla že drugič. Organizirano sodelovanje s Tikvešem iz pobratene občine Kavadarci naj bi se razvijalo še naprej. Zanimiv je izlet v Solun, vožnja po celi Makedoniji, ogledi Dojranskega, Prespanskega in Ohridskega jezera.

IZLETI:

Uspeli smo pripraviti nekaj izletov, ki želijo preživeti nekaj dni izven meja naše domovine in si ogledati tamkajšnje zanimivosti.

ČERVENA (ČSSR). Prva skupina ima v programu 2—3-dnevni izlet v južno Moravsko do Brna z ogledom Moravskega Krasa, gradu Vranov ali Bitov obisk vinske zadruge s preizkušnjo vin ter izlete v Pisek in Tabor.

Druga skupina za Črveno ima v programu 2—3-dnevni izlet v

Prago z ogledom vseh znamenitosti ter ogled gradov Krivoklat in Karstein.

Tretja skupina za Črveno bo naredila 2—3 dnevni izlet v severno Češko: Češki raj, Siberec, Jezerske gore, Turnov in Kutna gora, ogledala pa si bo tudi tovarno bižuterije.

BRNO (ČSSR) — dva izleta z bivanjem v hišicah ob Brnski pregradi, izlet v »Mačeho« — kraško jamo, v kraje bojov s Francozi ter še marsikaj drugega.

KRYNICE (Poljska). Zanimiv izlet z avtobusom preko Avstrije, Češkoslovaške na Poljsko, povratek preko Madžarske. Krynice so letoviščarski kraj, kot naši Radenci. Ogled Auschwitza, znanega koncentracijskega taborišča, ogled rudnika soli, mesta Krakov ter drugih bližnjih krajev in znamenitosti.

Bivanje je delno v sindikalnem domu WSK, delno v privatnih sobah.

BUDIMPEŠTA (Madžarska) je vedno zanimiva. V letošnjem letu nameravamo ponovno vzpostaviti zamenjavo. Bivanje ob Blatnem jezeru, enodnevni izlet v Budimpešto ter enodnevni izlet

2. Znesek za letovanje mora interesent vplačati najkasneje 30 dni pred začetkom letovanja. Če vplačilo ni izvršeno do tega časa, se prijavnica razveljavi. Z vplačilom se prijava šteje kot dokončna, nepreklicna in obvezna za obe strani.

3. Kdor predvidenega letovanja ne izkoristi in ga vsaj 14 dni pred rokom ne odjavi na referatu za počitniške domove, telefonska številka 262, dobi vrnjeno samo 30 % od vplačanega zneska.

Izjema je le odjava zaradi objektivnih vzrokov.

4. Pri razporejanju interesentov v počitniške domove in de-

Soriška planina je vabliva in gostoljubna ob vsakem letnem času (Foto E. Lampič)

Vsako leto zagori v Poreču prvomajski kres ZPS (Foto J. Žlebnik)

Morje, morje...

(Foto J. Jeraša)

okoli jezera. Tridnevni izlet (vzeti bomo morali le en dan dopusta) ter ugodna cena sta zelo privlačna.

1. Prijavnice za dopust so dobili vsi člani kolektiva v »INTERNIH INFORMACIJAH«.

litvi sob veljajo določila, ki jih je potrdila konferenca sindikata.

Prednost pri razporeditvi imajo naslednji prijavitelji:

a) zaposleni, ki delajo na zdravstveno ogroženih delovnih mestih,

b) prijavitelji, ki dalj časa niso letovali v naših počitniških domovih,

c) zaposleni, ki imajo kolektivni dopust,

d) starši, ki imajo šoloobvezne otroke.

e) pri enakih omenjenih pogojih se upošteva tudi čas zaposlitve v delovni organizaciji Litostroj.

5. Razporejanje interesentov po domovih in sobah bo po 5. maju 1979. Po tem datumu pripele prijave bomo upoštevali le, če bo v domovih prostor.

6. Za prevoz v domove in nazaj skrbi vsak sam.

7. Napotnica velja le za tiste osebe, ki so na njej napisane. Vsi drugi bodo sprejeti le, če bo prostor in če bodo takoj doplačali razliko do polne cene, ki je določena v ceniku.

8. V cene penzionov ni vračunana turistična taksa.

9. Če gost prekine letovanje in tako ne izkoristi vseh plačanih penzionov, nima pravice do povračila za neizkoriščene dneve.

10. Obvestila o razporeditvi bo TOZD ZSE vročila interesentom do 15. 5. 1979.

11. Vse prijavnice morajo biti izpolnjene natančno, ker jih v nasprotnem primeru ne bomo mogli upoštevati.

12. Vsi gostje so po prejemu obvestila dolžni plačati letovanje najmanj mesec dni pred datumom letovanja.

M. Vidmar

NOVICE ● NOVICE ● NOVICE ● NOVICE ● NO

MOSKOVSKA TV EKIPI V LITOSTROJU

V torek, 23. januarja je prispela v Litostroj ekipa moskovske televizije pod vodstvom njihovega dopisnika iz Beograda Aleksandra Šakina.

Namen njihovega obiska je bil predvsem predstaviti sovjetskemu gledalcem Litostroj kot proizvajalca zahtevne opreme za jedrske elektrarne. V ta namen je ekipa snemala del proizvodnega procesa in izdelave sestavnih delov za polarne žerjave, ki jih proizvajamo v Litostroju in izvažamo sovjetskemu združenju »Interatomenergo«.

Litostroj tako postaja resen in soliden proizvajalec zahtevne opreme za jedrske elektrarne, na osnovi lastnega razvoja in znanja, ki prodira v svet. Predstavitev tega dela zahtevne proizvodnje sovjetskemu gledalcem prav gotovo pomeni izreden uspeh.

K. G.

PRVENSTVO TOZDOV V STRELJANJU

Od 19. 3. do 23. 3. 1979 bo SD Litostroj organizirala strelsko tekmovanje med tozdi Litostroja.

Tekmovanja take vrste bi sicer morala biti vsaj dvakrat letno, žal pa zaradi neurejenega strelišča doslej to ni bilo možno. Podrobnejše informacije o tekmovanju bodo prejeli vsi poverjeniki za šport posameznih tozdov. Pozivamo k polni udeležbi.

V teh dneh smo tekmovali v četrtem in petem kolu ligaškega tekmovanja. Nasprotnika sta bila prehuda za našo mlado vrsto. S strelsko družino Ljubo Serčer smo izgubili kljub našemu rekordnemu rezultatu s 3274 : 3313. Na naš slab ekpni rezultat so vplivale polletne počitnice. Pri tem ne smemo prezreti dejstva, da v teh dveh in tudi drugih družinah v Ljubljani tekmujejo strelci, ki so zaposleni v Litostroju. Razlog za to, da so Litostrojčani včlanjeni v druge družine, je v tem, da so pri nas slabši pogoji vadbe in tekmovanja.

Stanje se v naši družini počasi izboljšuje in bo urejeno s postavitvijo telovadnic, kjer bo tudi strelišče za zračno puško in zračno pištolo.

J. Grom

OBISK VOJAKOV IZ VOJAŠNICE »BORIS KIDRIČ« IZ ŠENTVIDA

Koordinacijski svet ZSMS Litostroj ima v svojem akcijskem programu navedeno, med drugim, tudi sodelovanje z vojašnico »Boris Kidrič« iz Šentvida, ki pa je pred časom zaradi obojestranskih razlogov nekoliko zamrlo. Mi smo to sodelovanje sedaj obudili in kot rezultat tega si je štirideset vojakov iz V. P. 6337/1 iz vojašnice »Boris Kidrič« iz Šentvida (njihova matična vojašnica je na Vrhniki, ogledalo našo delovno organizacijo. Po ogledu našega proizvodnega procesa je stekel zanimiv pogovor. Mlade vojake je predvsem zanimalo, koliko mladih je zaposleno v naši delovni organizaciji, kako ti preživljajo svoj prosti čas, kakšen je naš proizvodni program, kakšne so potrebe po novih kadrih in kakšne možnosti imajo oni kot mladi strokovnjaki, da se zaposlijo pri nas.

V septembru bi radi ponovili ta obisk in se želijo pogovoriti tudi s predstavniki družbenopolitičnih organizacij in samoupravnih organov ter z vodstvom delovne organizacije.

C. Rozman

RAZPIS LETOVANJA IN IZLETOV V LETU 1979

Kraj	odprto od - do	število ležišč	skupno štev. oseb	ekonom-ska cena	regresi-rana cena	Opomba
Fiesa	20. 6. do 19. 9.	95	760	140	90	
Sorica	vse leto	39 + 16	—	140	90	
Kukljica	1. 7. do 30. 8.	30	180	200	130	
Pula	1. 7. do 30. 8.	50	300	180	120	
Premantura	1. 5. do 30. 9.	20	300	130	100	prikolice
		234	1560 + Sorica			
IZLETI						
Krynice, Poljska	26. 4. do 6. 5.	50	3500	2000		avtobus
Brno, ČSSR	27. 4. do 2. 5.	50	1300	1100		avto rally
Budimpešta	11. 5. do 14. 5.	50	1100	900		avtobus
Črvena, ČSSR	23. 6. do 30. 6.	50	1900	1700		avtobus
Črvena, ČSSR	30. 6. do 7. 7.	50	1300	1100		avto rally
Dojran	7. 7. do 17. 7.	40	3000	2200		avion
Brno, ČSSR	25. 8. do 1. 9.	50	1900	1700		avtobus
Črvena, ČSSR	26. 8. do 2. 9.	50	1300	1100		avto rally
Budimpešta	14. 9. do 17. 9.	50	1100	900		avtobus
			440			
Poreč	26. 4. do 2. 5.		1200	800		prvomajsko srečanje

Delo obratne ambulante v letu 1978

V letu 1978 je bilo v litostrojski obratni ambulanti 14 zaposlenih, in sicer:

- 1 zdravnik splošne prakse,
- 2 specialista medicine dela,
- 1 stomatolog,
- 1 višji dentist,
- 1 višja medicinska sestra,
- 3 medicinske sestre,
- 2 laboratorijska tehnika,
- 2 zobni asistentki,
- 1 zobni tehnik.

Organizacijsko pa je bila zasledba taka:

— Ambulanta aktivnega zdravstvenega varstva (kurativa) pa sta imeli enega specialista medicine višjo medicinsko sestro.

— Ambulanti pasivnega zdravstvene varstva (kurativa) pa sta imeli ena specialista medicine dela in medicinsko sestro, druga pa zdravnika splošne prakse in

medicinsko sestro — tretja medicinska sestra pa je bila zaposlena v eni ali drugi ambulanti samo dopoldne, ko je več pacientov.

Zobna ambulanta je imela dve ordinaciji, ki sta delali izmenoma dopoldne in popoldne.

Ambulanta aktivnega zdravstvenega varstva je opravila 2322 pregledov in sicer 526 pregledov pred nastopom dela, 1153 pregledov delavcev na škodljivih mestih, 347 periodičnih pregledov učencev v gospodarstvu, 296 kontrolnih pregledov.

To znese 119.626 faktorjev, ostalo pa je neindividualizirano preventivno delo (organizacija preventivnih pregledov, poročila o opravljenih pregledih itd.). Od 526 pregledanih pred nastopom dela je bilo 409 sposobnih brez omejitev, 82 je bilo sposobnih z

omejitvami in 35 nesposobnih za delo. Poleg tega smo opravili še 139 pregledov za šoferje, izdali 190 zdravniških spriceval, 4 potrdila in opravili 246 medicinskih nalog. Pri periodičnih pregledih zaposlenih v TOZD OB smo vsem starejšim od 40 let dali na preiskavo kri glede rizičnih faktorjev, kar je že bilo objavljeno v tovarniškem glasilu. Sedaj je potrebno to nadaljevati. Prav tako je treba nadaljevati z odkrivanjem okvar sluha.

V obeh ordinacijah pasivnega zdravstvenega varstva so opravili 21.973 pregledov, od tega 8453 prvih pregledov in 13.520 ponovnih. To pomeni, da je na en prvi pregled prišlo 1,6 ponovnega, oziroma da je vsak bolnik bil povprečno 2,6 krat na pregledu. Poleg tega so opravili še 7679 storitev, 593 predlogov za zdravniško komisijo in 61 predlogov za oceno po invalidski komisiji.

Opravljen je bilo 267.692 faktorjev, normativ pa znaša za obe ordinaciji skupaj 248.040 faktorjev.

V zobni ambulanti so imeli 5402 obiska, od tega 1420 prvih. Brez zdravljenja je bilo plombaranih 3939 zob, z zdravljenjem pa 512. Izdrtih je bilo 744 zob, drugih intervencij pa je bilo 4703. Poleg tega so naredili 69 snemnih protez, 212 fiksni protez in opravili 2372 zdravljenj mehkih delov ustne votline.

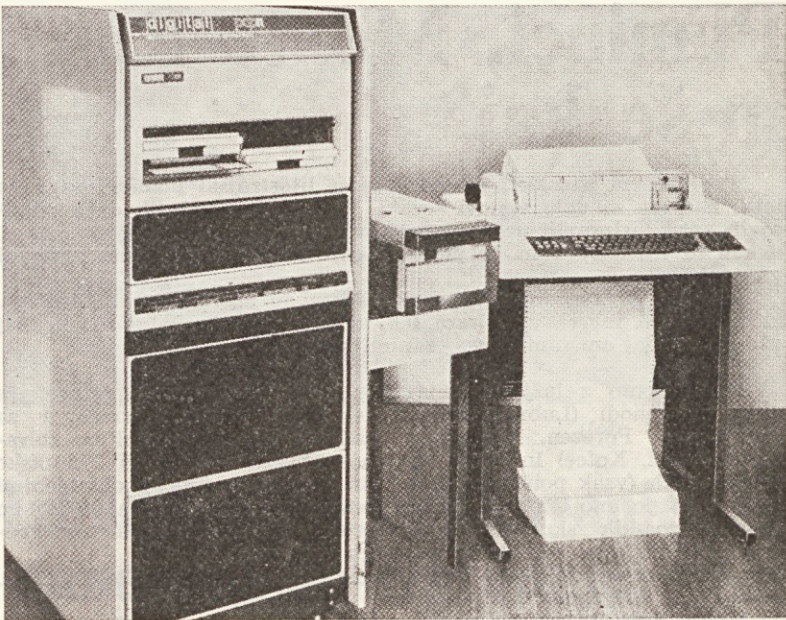
V preteklem letu je bilo zaposlenih v Litostroju 3590 delavcev in 626 učencev v gospodarstvu. Iz tabele vidimo, da je bilo 8453 primerov ali prvih pregledov, kar pomeni, da je bil vsak zavarovanec povprečno dvakrat bolan ali poškodovan.

Največ je bilo obolenj dihal — 2912 bolnikov, na drugem so poškodbe — 1709 (pri delu in izven dela), sledijo obolenja prebavil s 716 bolniki, obolenje gibal, živčnega sistema in čutil, kožna obolenja, obolenje spolovil, duševne motnje in nalezljive bolezni. Vsak osmi pregledani je bil poslan k specialistu in vsak sedemdesetdeset v bolnico. Žal pa iz teh podatkov ni mogoče izvedeti, katera TOZD je najbolj soudeležena pri obolenjih in kje je največ poškodb.

Vsak peti, ki je prišel iskat pomoči v ambulanto, je bil poškodovan, vsak deseti pa se je ponesrečil pri delu. Kakšne so bile te poškodbe in kje jih je bilo največ, pa bo poročala služba varstva pri delu.

Ko bo objavljeno še poročilo o izgubljenih delovnih dnevih zaradi bolezni in poškodb, bomo imeli jasnejšo sliko in bomo lažje razmišljali o ukrepih za izboljšanje zdravstveno tehnične zaščite tam, kjer je obolenje odvisno od celotnega okolja.

Dr. E. Tepina

Programersko mesto

NOVI STROJI — BOLJŠA TEHNOLOGIJA

NC TEHNOLOGIJA

NC program je skup kodiranih informacij, ki popolnoma, do vseh podrobnosti definirajo proces obdelave določenega obdelovanca za določen obdelovalni stroj.

S tem je podana tudi glavna lastnost fleksibilne avtomatizacije: razmeroma enostavna prilagoditev obdelovalnega sistema različnim tehnološkim procesom.

NC program je končni rezultat dela programerja — tehnologa. Tvori ga zaporedje programskih stavkov. Vsak stavek vsebuje kompletno informacijo o eni fazi dela. Stavek tvori točno določeno zaporedje besed (adres in vrednost). Beseda je torej osnovni element programa in je kodirana tehnološka ali geometrijska informacija, ki jo NC krmilna naprava razume. Pri sodobnih krmilnih napravah so kode pomenotene s standardom. Od stroja do stroja pa se obseg možnih uporabljenih kod razlikuje, odvisno od sposobnosti.

Direktno programiranje stroju razumljivih kod navadno imenujemo ročno programiranje. Potrebno je natančno poznavanje stroja, predvsem pa dolžine največjih pomikov, oblike vpenjalnih ploskev (čeljusti) ter kolizijska območja. Pri samem programiranju je potrebno upoštevati oblike in dimenzije orodij.

Ob natančnem poznavanju možnih kod in s pomočjo izračunanih (ali podanih) koordinat programer lahko sestavi program.

Nato je treba program prenesti na trak v taki obliki, da bo stroj razumel ukaze. Trak se luknja na enostavni kodirni napravi — luknjaču. Krmilna naprava elektronsko pretvori kodi-

rana povelja in preko usmernikov upravlja s pogoni na stroju. Razumljivo je, da je verjetnost napak v programu precejšnja, vendar so sodobne CNC naprave že zelo dobri »filtri« programiranih napak in dajejo možnost popravljanja. Tako ni potrebno popravljanje luknjanega traku do končne optimizacije programa. Po drugi strani pa popravljanje napak na sami krmilni napravi pomeni le sicer majhno povečanje neproduktivnega časa.

To je bil razlog, da so mnogi začeli razvijati programske sisteme za izdelavo NC programa s pomočjo računalnika. Prvi so začeli Američani z A.P.T. Danes poznamo že več deset bolj ali manj obsežnih programskih sistemov.

Ponekod že uporabljajo jezike visokih zmogljivosti, pri katerih se celo avtomatizira in združuje konstrukcija elementov in tehnologija obdelave v integralni sistem. Računalnik črpa vse podatke o orodjih, materialih, režimih obdelave in posebnih, v spomin shranjenih bank podatkov.

Pri nas smo kupili programska sistema INDEX H 100 za stružnice in H 400 za vrtno rezkalne stroje skupaj s cenanim programskim mestom z računalnikom PDP 11/05 kapacitet 16 K. Dve disketi imata kapaciteto 2 x 128. Vhodna enota je tastatura, izhodni pa sta pisalnik in luknjač traku.

Programiranje je za eno stopnjo lažje kot je ročno programiranje. Ukazi za razne operacije so krajši in »bogatejši«.

Računalnik sam opravi del rutinskih preračunavanj, odkriva nekatere logične napake v programu, možno je programirati ponavljanje itd. Izdelani NC program na traku je formalno vedno pravilen, tako da so potrebni le še morebitni popravki programa na stroju glede optimiranja odrezovalnih pogojev in glede kolizijskih območij. Računalnik izračuna tudi teoretičen čas obdelave.

Programsko mesto torej predstavlja delno poenostavljanje programiranja, predvsem glede geometrije obdelovanca. Sistem pa ne vključuje obdelave tehnoloških podatkov in ne avtomatskega razpona orodja.

V prvem obdobju uvajanja NC strojev so potrebni precejšnji napor na področju programiranja — vse dotlej, dokler se posamezni programi obdelave ne začno ponavljati. Pri večkratnem ponavljanju serij obdelovancev se pokaže še ena bistvena prednost NC tehnologije: enkrat izdelana tehnologija, kopirana na trak, je shranjena in lahko dostopna ob kateremkoli času. Pogoj je seveda smotrno arhiviranje vse dokumentacije in natančno planiranje proizvodnje.

S. Glumpak

POHORJE '79

O KATEREM BOMO NAPISALI NEKAJ VEČ V PRIHODNJI ŠTEVILKI

Posnetek, ki naj bo spodbuda za naslednje leto, ko bomo spet šteli priznanja in pokale (Foto J. Zlebnik)

Veselega razpoloženja litostrojskih smučarjev ni motilo niti slabo vreme niti dokaj težavne smučarske proge (Foto J. Zlebnik)

Športnik Jaka

Športnik Jaka se je zjutraj zbudil in takoj pomislil na to, kako bi bilo zdravo oditi peš v službo in tako že zjutraj prehoditi nekaj sto metrov. Toda kot športnik se je raje odločil, da se odpelje v službo z avtom, da bo lahko poslušal športna poročila. Obul in oblekel se je v izdelke tovarn, ki oblačijo naše športne reprezentante in se udobno zavalil v avto. Vključil je avtoradio in poslušal najnovejša športna poročila. Na avtu je imel nekaj nalepk svojih najljubših športnih klubov in z dirk formule ena. Na zadnjem sedišču je bila vedno žoga, lopar za tenis ali kaj podobnega, kar je delalo hudo športen vtis. Kot krono vsega pa je na strehi skoraj celo leto vozil prtljažnik za smuči.

V službi se je s sodelavci temeljito pogovoril o vseh najnovejših športnih dogodkih. Po vrnitvi domov in po dobrem kosilu kar ni mogel dočakati televizijskega trim testa. Da bi ga lažje dočakal se je odločil za popoldansko spanje. V zadnjem trenutku pred začetkom oddaje se je zbudil. Imel je samo še toliko časa, da si je

pripravil fotelj, nekaj steklenic piva, slane kekse in kikiriki. Med gledanjem trimskih vaj je hudo športno užival. Po oddaji je odšel popit še eno pivo v bife pri kegljišču.

Najbolj športno bogat dan pa je bil, ko se je Jaka odpravil na ogled športnih prirediteljev. Ze nekaj ur pred tekmo se je v bifeju ob igrišču sestel s prijatelji. S kozarci v rokah so pretresali vse možne izide in si pripravljali grla za navijanje. Na tekmi se je drl na ves glas in se navijaško življal ter zaradi živčnosti pokadil še enkrat več cigaret kot ponavadi. Ker je bil hudo onemogel, je po tekmi odšel s prijatelji na pošteno večerjo, ki so jo dobro zalili z vinom in pivom. Ker so morali veliko komentirati, se je vse skupaj zavleklo pozno v noč.

Ko se je Jaka drugo jutro ves izmučen z enournu zamudo privlekel v službo, so ga sodelavci spraševali, kaj je z njim. Vsem skupaj in potem še vsakemu posebej je razložil, kako naporno je zdravo in športno živeti.

M. Kovač

Planinci, Monte Rosa, Kredarica in še kaj

Po krajšem zimskem premoru so se litostrojski planinci zagnano lotili načrtov za delo v novi sezoni. Tako so na zadnjih dveh obdobjih pripravili program izletov, ki bo, kot že nekaj let doslej, tiskan in razmnožen na razpolago vsem, ki žele svoja pota načrtovati vnaprej.

Ceprav je program izdan predvidoma do občnega zbora društva, ki bo letos 6. marca v dvorani ICL z običajnim dnevnim redom, naj vseeno že zdaj omenimo nekaj zanimivosti.

Začeli bomo z lažjimi nižjimi gorskimi pohodi (Lubnik, Snežnik, Tamar, Porezen, Polhograjski Dolomiti, Kofce) in prešli do zahtevnejših (vsak pohod naj zajame vsaj po eno smer iz naših glavnih gorskih skupin). Letos prvič vključujemo tudi vrhove s Poti prijateljstva (Säuleck), v avgustu pa se dvignemo, s pohodom na Monte Rosa in slovesnim praznovanjem tridesetletnice društva na Soriški planini, do viška. Program se bo iztekel v jeseni s turo na Lepo špičje, Montaž, »V neznanu« in »Rezervirano za mlade« ter »Rezervirano za stare«.

Sicer pa tudi litostrojski planinci začnejo leto s sodelovanjem v akciji KREDARICA, o kateri ste gotovo že slišali. Gre namreč za prepotrebno obnovo in razširitev zmogljivosti te naše visokogorske postojanke (2512m), ki je že davno premajhna za vedno številnejše navale obiskovalcev.

Predračunski stroški te velike investicije so takšni, da jih sama Planinska zveza ne bo mogla nositi, zato kliče k sodelovanju vse Slovence, da jim pri tem pomagajo, saj je Triglav s svojo prvo slovensko postojanko v Julijcih simbol naše zmage, neodvisnosti in svobode. Odstopijo naj obveznice posojila za ceste. Akcijski odbor pričakuje, da bo tako preko združene LB, ki bo obveznice

sprejemala, do konca marca letos že zbral potrebna sredstva za začetek del. V tovarni bo zbiranje obveznic prevzelo Planinsko društvo s svojimi pooblaščenimi poverjeniki, in sicer takoj, ko bo prejelo ustrezna potrdila akcijskega odbora.

Ne bo odveč ponovno zapisati, da ima društvo vpeljeno dežurno službo, in sicer vsako sredo in 14. do 16. ure v svoji društveni sobici zraven balinišča. Tam so članstvu na razpolago najrazličnejše brošure, zemljevidi, informacije o planinskih poteh itd. Če ste zgrešili svojega stalnega poverjenika, lahko v društveni pisarni poravnate tudi članarino za tekoče leto, ki znaša za člane 60, za mladince 20 in pionirje 10 din. Sicer pa boste o vsem lahko zvedeli še več na občnem zboru, ki bo, kot rečeno, 6. marca.

ETO

»SORICA '79«

Litostrojski smučarji se bodo tako kot vsako leto prve dni v aprilu zbrali na tradicionalnem srečanju in tekmovanju na Soriški planini — sedemnajstem po vrsti. Tokrat bo tekmovanje v spremeni obliki.

Vsekakor si smučanje v našem kolektivu vse bolj in bolj utira pot, saj se vse več delovnih ljudi zaveda pomembnosti rekreacije in se odloča za to priljubljeno obliko športne zvrsti. Vse bolj popularen pa postaja tudi tek na smučeh, ki prinaša nemalo prednosti pred alpskim smučanjem, pa še veliko cenejši je, kar tudi ne gre zanemariti.

Zato si organizatorji tega srečanja želimo, da bi se letos na Soriški planini zbrali vsi prijatelji smučanja, od začetnikov pa do tistih izurjenih, ki že večje vijugajo med vratci in že od začetka sodelujejo na tej prireditvi.

Prav tem slednjim gre zahvala, da je to srečanje in tekmovanje zaživelo.

Letos nekaj novosti

V želji, da bi pridobili čim večje število ljubiteljev bele opojnosti, tudi tiste manj izurjene in seveda starejše smučarje, smo se odločili, da vpeljemo starostne skupine po posameznih disciplinah. S tem upamo, da bomo pridobili predvsem starejše smučarje, ki morda doslej niso hoteli tekmovali v merjenju moči s precej mlajšimi tekmovalci.

Takole majcena je koča na Kredarici — ali ni že skrajni čas, da jo povečamo? (foto ETO)

Moški bodo razdeljeni v tri starostne skupine, ženske pa v dve. Tekmovalne discipline — tek, veleslalom in skoki seveda ostanejo nespremenjene. Želeli bi, da se našemu vabilu odzove tudi večje število smučark in tako številčno okrepi sicer kvalitetno skupino predstavnic nežnega spola.

Tekmovalne proge bodo za dekleta in starejše smučarje krajše in mnogo lažje kot za ostale.

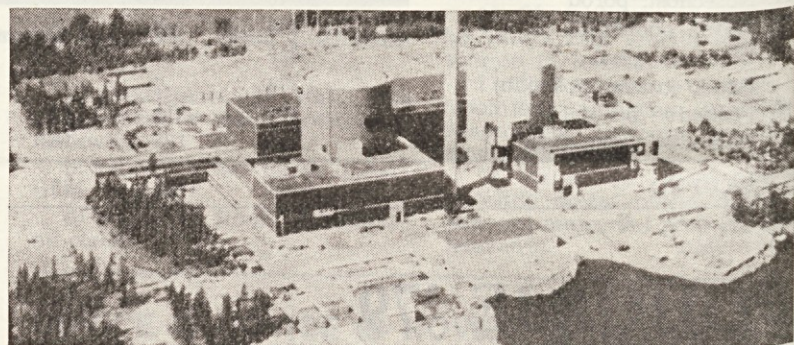
Podoben razpis bo objavljen v »Internih informacijah«.

Vabljeni v čim večjem številu! Obilo borbenosti, uspeha in športnih užitkov vam želi smučarska sekcija.

Lado Sazonov

JUGOATOMENERGO

2. FEBRUARJA JE 11 JUGOSLOVANSKIH DELOVNIH ORGANIZACIJ V GOSPODARSKI ZBORNICI HRVATSKE PODPISALO SAMOUPRAVNI SPORAZUM ZA NAČRTOVANJE IN IZGRADNJO JEDRSKIH ELEKTRARN »JUGOATOMENERGO«. POSLOVNA SKUPNOST BO IMELA SEDEŽ V ZAGREBU.

Ena izmed novjših jadrskih elektrarn v gradnji

Naše gospodarstvo je namreč dovolj sposobno, da se lahko pojavlja kot nosilec načrtovanja in izgradnje jadrskih elektrarn v naši deželi, na tujem, v deželah v razvoju pa kot poslovni partner. Z izgradnjo prve jadrke elektrarne v Krškem smo si pridobili velike izkušnje. Zamuda, začetek obratovanja bo konec leta 1980 in ne spomladi 1979, kot je bilo načrtovano, ni prevelika zaradi obsežnosti takega objekta. Take zamude v svetu so za velike energetske objekte običajne. Izkušnje, ki smo si jih pridobili pri gradnji tovrstnih objektov doma in v tujini, bomo uporabili pri gradnji naše naslednje jadrke elektrarne, ki jo bo naša republika gradila skupno s sosednjo Hrvatsko. Trenutno še vedno tečejo pogovori o najustreznejši lokaciji, pričetek gradnje je predviden ob koncu leta 1980.

Tako bodo našo drugo jadrsko elektrarno gradile domače projektantske razvojno-znanstvene in proizvodne organizacije. Poslovna skupnost bo sodelovala tudi z drugimi združenji združenega dela, zaradi združevanja dela in sredstev pa tudi z mednarodnimi družbami s področja jadrke tehnike in tehnologije. Pri gradnji jadrke elektrarne bo poslovna skupnost odločala tudi o izvajalcih. Tako bosta zagrebški in ljubljanski Elektropjekt prevzela izdelavo glavnih projektov. Hidroelektra iz Zagreba in ljubljanski Gradis bosta izvajalca gradbenih del in investicijsko-tehnične dokumentacije, strojno in elektroopremo pa bodo izdelovali Djuro Djaković, Jugoturbina, Rade Končar, Metalna in Mlinostroj. Celotno montažo naj bi izvršila mariborska Hidromontaža.

Litostroj bi sodeloval na proizvodnji naslednje opreme: — polarni žerjav,

— stroj za zamenjavo iztrošenega goriva s svežim gorivom, — mostni žerjav v skladišču goriva za vlaganje posebnih paketov v skladišče bazena (s točnim nastavljanjem pozicij), — portalni žerjav nad bazenom z gorivom za podvodno izvlačenje iztrošenega goriva, — specialne traverze na polarnem žerjavu, — zaščitni cilindri za remont reaktorja, — žerjav v turbinski hali, — transportno tehnološka oprema, — glavne črpalke za hladilno vodo, — kondenzacijske črpalke, — napajalne črpalke, — vse ostale črpalke v sekundarnem krogu, — kondenzatorji, — ter ostala oprema, katere izvira iz litostrojske nomenklature in možnosti proizvodnje in izbire vrste jadrkega reaktorja. R. Potočki

ZBIRKA »KONJIČEK«

Zbirka, ki posega na vsa področja otrokovega zanimanja. Z besedo in sliko predstavlja mlademu bralcu najrazličnejše človekove dejavnosti.

AKVARIJ
TERARIJ
NOVINARSTVO
Komplet 3 knjig, kart. 150 dinarjev.
FOTOGRAFIRANJE
MIKROKOPIRANJE
GRAMOFONI IN MAGNETOFONI
VESOLJSKI POLETI
Komplet 4 knjig, kart. 280 dinarjev.

Knjige lahko kupite v vseh knjigarnah, na obroke pa jih lahko naročite pri Državni založbi Slovenije, Mestni trg 26, Ljubljana.

TUDI LETOS SMO BILI V DRAŽGOŠAH

Že nekaj let se rezervni vojaški starešine krajevne organizacije Litostroj udeležujemo manifestativno-sportne prireditve »Po stezah partizanske Jelovice«. Prirejamo jo v spomin na legendarno dražgoško bitko, od katere je v letošnjem januarju minilo že 37 let.

Republiški konferenci ZRVS in ZSM Slovenije sta letos 14. januarja pripravili orientacijsko-tekmovalni pohod »Po poti heroja Kebeta«. Tekmovalna proga je bila precej zahtevna, potekala je iz Kroke preko Jelovice do vasi Jamnik, nato pa mimo Bičkove skale do končnega cilja v Dražgošah. Vsako ekipo so sestavljali trije mladinci in tri starešine. Pri samem tekmovanju pa ni bila odločilna samo hoja, potrebno si je bilo nabrati čim več točk pri streljanju, reševanju topografskih nalog, taktiki. Ko so vojaški starešine reševali taktično nalogo »Vod v zasedi«, so mladinci iz ekipe pismeno odgovarjali na testna vprašanja iz akcijskega programa RK ZSMS do leta 1980.

Ekipo rezervnih vojaških starešin, v kateri so bili mladinci iz Zgornje Šiške in vojaški starešine Ivo Sabol, Stevo Glumpak in Željko Novosel, je bila dobro pripravljena. Za to je predhodno poskrbel tovariš Vindiš. Le kondicije je primanjkovalo zadnja dva kilometra. Od štirih šišenskih ekip je bila naša najboljša. V skupni uvrstitvi smo med 59 ekipami iz vse Slovenije dosegli 23. mesto.

Do 12. ure so v Dražgoše prihajale ekipe ZRVS, patrulje teritorialne obrambe in mladina na smučeh, pohodne enote mladine, planincev, tabornikov. Vsi udeleženci smo se nato zbrali pri spomeniku dražgoški bitki, kjer je bila osrednja proslava.

Prijetno razpoloženi smo se v poznih popoldanskih urah vrnili domov. Preživeli smo lep, sončen zimski dan.

Janko

Ekipo ZRVS Litostroj nekaj sekund pred ciljem

(Foto Janko)

Še en pogled na Dražgoše

(Foto Janko)

KVIZ NA TEMO OD SKOJ DO ZSMJ

Mladina tekmuje

Tudi letos ZSMJ organizira šampionat znanja TITO — REVOLUCIJA — MIR. To tekmovanje, ki je posvečeno 60-letnici ustanovitve SKOJ, letos pripravlja revija »KEKEC«, in sicer pod geslom »OD SKOJ DO ZSMS«.

V naši delovni organizaciji se je na to tekmovanje prijavilo 13 petčlanskih ekip, in sicer ekipe OO ZSMS TOZD PUM, IRRP, OBDELAVA, MONTAŽA, DS PFSR, DS SSP, PRODAJA, NABAVA, PZO, ICL I, ICL II, ICL III in ICL IV. Zaradi velikega števila prijavljenih ekip smo organizirali 7. februarja ob 12. uri v jedilnici jeklolivarne izbirno tekmovanje. Ekipe so morale na tem tekmovanju v dvajsetih minutah odgovoriti na 10 vprašanj. Rezultati izbirnega tekmovanja:

1. OO ZSMS TOZD PUM 50 točk
2. OO ZSMS TOZD IRRP 50 točk
3. OO ZSMS DS PFSR 48 točk
4. OO ZSMS TOZD OB. 48 točk
5. OO ZSMS TOZD PZO 46 točk
6. OO ZSMS DS SSP 44 točk
7. OO ZSMS TOZD ICL IV 43 točk
8. OO ZSMS TOZD MONT. 40 točk
9. OO ZSMS TOZD ICL III 39 točk
10. OO ZSMS PRODAJA 34 točk
11. OO ZSMS TOZD ICL I 29 točk
12. OO ZSMS TOZD ICL II 29 točk
13. OO ZSMS TOZD NABAVA 23 točk

Prvi štiri ekipe so se udeležile finalnega tekmovanja, ki je bilo naslednji dan, 8. februarja ob 17. uri v naši delavski restavraciji. To tekmovanje je bilo posvečeno tudi našemu kulturnemu prazniku — obletnici smrti dr. Franceta Prešerna, bilo pa je tudi v pomoč občinski konferenci ZSMS Ljubljana-Siška pri njeni organizaciji izbirnega tekmovanja.

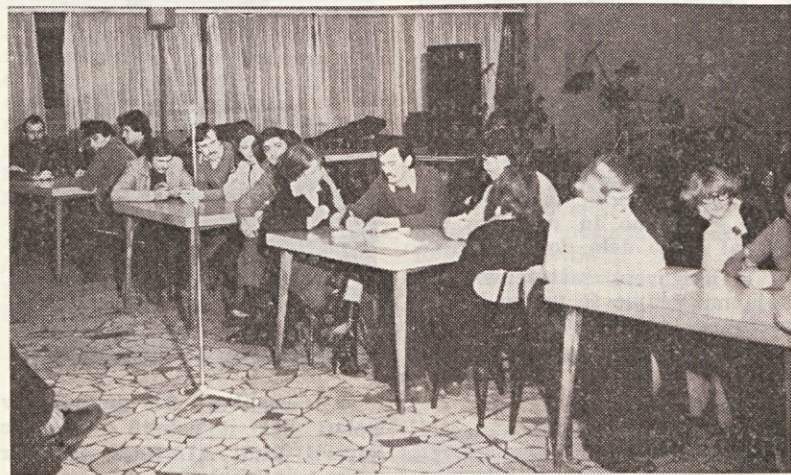
V uvodnem delu je vodja kviza tovariš Milan Jurjavčič pozdravil vse prisotne člane tekmovalnih ekip, predstavnike naše delovne organizacije in naše goste iz vojašnice »Boris Kidrič« iz Šentvida, predsednica koordinacijskega sveta ZSMS v Litostroju pa je razložila pomen te naše prireditve. V kulturnem programu so sodelovali učenci iz Izobraževalnega centra Litostroj, mešani pevski zbor Litostroj in ansambel iz vojašnice »Boris Kidrič«.

V finalno tekmovanje so se uvrstile ekipe OO ZSMS TOZD PUM, IRRP, PFSR in OBDELAVA.

VA. Vsaka ekipa je pred pričetkom izžrebala svojo tekmovalno številko, in sicer:

- OO ZSMS DS PFSR — številko 1,
- OO ZSMS TOZD PUM — številko 2,
- OO ZSMS TOZD OBDELAVA — številko 3,
- OO ZSMS TOZD IRRP — številko 6.

Ekipa št. 1 je v prvem krogu tekmovala proti ekipi št. 2, ekipa št. 3 pa proti ekipi št. 4. V drugem krogu je tekmovala ekipa št. 1 proti ekipi št. 4, v tretjem krogu pa ekipa št. 1 proti ekipi št. 4 in ekipa št. 2 proti ekipi št.

Štiri ekipe, ki so se v predtekmovanju — izmed trinajstih — uvrstile v finale

Prvi dve zmagovalni ekipi na KVIZU Tito — revolucija — mir, ki sta se uvrstili na občinsko tekmovanje. Prva je bila ekipa TOZD PUM, ki so jo sestavljali — od desne na levo: Radomir Babič, Drago Dragojevič, Milenko Frzovič, Lajoš Sič in Maja Jurejevčič

(Foto J. Žlebnik)

3, tako da je vsaka ekipa tekmovala z vsako ekipo. Seštevek teh točk naj bi po pravilih tekmovanja pokazal dve finalni ekipi. Vendar pa so bile ekipe zelo dobro pripravljene in so dosegle po treh krogih tekmovanja naslednje rezultate, zato smo tekmovanje morali podaljšati:

- OO ZSMS TOZD PUM 73 točk
- OO ZSMS TOZD IRRP 62 točk
- OO ZSMS TOZD OBDELAVA 62 točk
- OO ZSMS DS PFSR 58 točk

Odgovore ekip je spremljala in ocenjevala petčlanska žirija: predsednik Hrabroslav Premelč (ICL), direktor ICL, Cirila Rozman (PFSR), predsednica KS ZSMS, Mojca Tomšič (SSP), časomerilec, Jože Avguštinčič (PUM) predsednica kulturne komisije in Franjo Sušec (IRRP), član odbora za pripravo kviza.

Ekipi TOZD IRRP in OBDELAVA sta morali zaradi enakih rezultatov ponovno vleči vsaka po eno kuverto s petimi vprašanji.

(foto D. Androjna)

Izhodišča za oblikovanje stanovanjske izgradnje

Koordinacijski svet ZSMS Titovi zavodi Litostroj je organiziral v torek, 6. februarja v kinodvorani Izobraževalnega centra tematsko konferenco o izhodiščih za oblikovanje stanovanjske politike delovne organizacije Titovi zavodi Litostroj za obdobje od leta 1978 do 1983. Na tej konferenci so bili prisotni: tovarišica Coljeva, predsednik konference OOS tovariš Podbevšek, predstavnik ZK tovariš Sigulin in člani iz OO ZSMS temeljnih organizacij PZO, PFSR, PPO, OBDELAVA, MONTAŽA, IRRP, NABAVA, IVET in SSP.

Tematsko konferenco je vodil sekretar koordinacijskega sveta ZSMS Litostroj tovariš Anderlič. V uvodnem delu je prisotnim pojasnil namen naše razprave, v nadaljevanju pa ga je tovarišica Coljeva dopolnila še z nekaterimi informacijami in spodbudila člane OO ZSMS k razpravi.

V razpravi so sodelovali: Zadnikar, Degenek, Filipčič, Podbevšek, Sigulin, Pajič, Rozman, Jasnič.

Konferenca je na podlagi prejšnjih razprav v OO ZSMS zavzela stališče, da je prioriteta naloga strokovne službe takojšnja

priprava vse potrebne dokumentacije in razgovori s predstavniki stanovanjske komunalne skupnosti in občine Ljubljana-Siška.

Gradijo naj se predvsem garsonjere in enosobna stanovanja in ne samski dom, saj se je izkazalo, da je najemnina v samskem domu znatno višja kot pa stanarina, ki jo plačujejo mlade družine v novem stanovanjskem bloku.

Stanovanjska zadruga pa naj v najkrajšem času prične s svojim delom, saj je bil že pred enim mesecem določen iniciativni odbor za oblikovanje te zadruge. Za individualno gradnjo je potrebno najprej zagotoviti lokacijo, ker nas zaradi odlašanja lahko prehitijo druga delovna organizacija.

V sami razpravi je bilo izoblikovanih tudi več pripomb, ki pa so vezane na spremembo samoupravnega sporazuma o dodelitvi najemnih stanovanj in stanovanjskih posojil.

Najširša je bila razprava o opredelitvi deficitarnih poklicev in pa način delitve kadrovskih stanovanj tem kadrom.

C. Rozman

Aktivnost pihalnega orkestra

V času, ko pregledujemo rezultate dela na vseh področjih, je prav, da naredimo tudi pregled aktivnosti našega orkestra. Ta je bila ne samo po številu nastopov, temveč tudi po pestrosti in kvaliteti programov na zaželenem nivoju.

Orkester je opravil v letu 1978 65 nastopov, od tega na pogrebih in komemorativnih svečanostih 34. Preostalih 31 nastopov pa je bilo:

- 2 budnici ob volitvah v delovnih organizacijah in krajevnih skupnostih,
- 3 nastopi ob kongresu ZKS (Litostroj, Lek in centralna proslava bočine Šiška),
- 3 nastopi ob dnevu OF (zborovanje mladine občine Šiška v Mostecu, proslavi v Litostroju in Šentvidu),
- 3 nastopi za praznik dela v Poreču,
- 3 nastopi v okviru šišenskega tedna, posvečenega občinskemu prazniku,
- 1 nastop na Škofljici,
- 2 nastopa v Milevskem (ČSSR),
- nastopi v krajevnih skupnostih ob njihovih krajevnih praznikih v KS Litostroj, Komandant Stane, Koseze, Šentvid, Smlednik in Gameljne,
- nastopi ob proslavah dneva republike v Litostroju, Leku in na centralni proslavi občine Šiška,
- 2 nastopa ob dnevu JLA v vojašnici Boris Kidrič in nastop za rezervne vojaške starešine terena Litostroj.

Več teh nastopov smo izvedli v povezavi s pevskim zborom Litostroj.

In kaj načrtujemo v letu 1979?

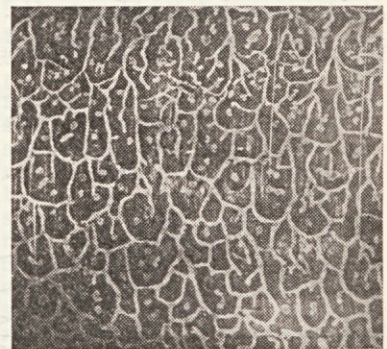
Iz pregleda letnih nastopov je razvidno, da je zelo malo samostojnih koncertov pihalnega orkestra. Vzroke za to je treba iskati

v širšem merilu, vendar se tudi tu stvari premikajo na bolje. V okviru mesta Ljubljane je v teku akcija za poživitev kulturnega življenja tako za občane kot za turiste, zato bodo organizirali samostojne koncerte pihalnih orkestrov na prostem.

Zato naš orkester poleg proslav ob različnih praznikih in obletnicah načrtuje tudi 10 samostojnih koncertov na prostem, od katerih bo eden na primernem mestu v litostrojski krajevni skupnosti. Ponudbe za nastop našega orkestra so dobile vse krajevne skupnosti, od koder se vozi večje število delavcev na delo v Litostroj. Pripravljati pa se bomo že morali tudi na 30. obletnico obstoja orkestra, ki bo v začetku leta 1980, v ta namen smo že imenovali odbor za pripravo.

B. Ilič

ELEKTRIKA — UMETNIK

Elektroerozijski vzorci na jeklenem batu rotacijskega servomotorja za kroglasti zasun HE DOBLAR, nastali so v 40 letih na stiku z litoželeznim vodilom. Lepo, vendar nezaželeno umetniško izživljanje narave!

NAČRTNO POMLAJEVANJE PIHALNEGA ORKESTRA

Izvršilni odbor pihalnega orkestra je sklenil, da tudi v letošnjem letu nadaljuje akcijo za pridobivanje mladih kadrov.

V šolskem letu 1978/79 obiskuje glasbeno šolo 7 učencev, za 2 učence pa je organiziran pouk v našem glasbenem domu.

Učno-vzgojni proces bo tudi v naslednjem šolskem letu potekal instrumente, za katere imajo organiziran pouk.

1. V okviru rednega pouka v glasbeni šoli »Franca Šturma« za instrumente za katere imajo organiziran pouk.
2. V prostorih našega glasbenega doma za instrumente, za katere v glasbeni šoli ni organiziranega pouka.

Kadrovske potrebe se kažejo v naslednjih instrumentalnih skupinah: pri pihalih (flavta, klarinet, saksafon) in pri trobilih (trobenta, rog, pozavna, tenor, bariton in bas),

Glede na to, da zgoraj omenjeni instrumenti terjajo velik fizični napor, je potrebno mnenje zdravnika. Najbolj primerna starost za pouk teh instrumentov je od 10. do 15. leta, odvisno od posameznega instrumenta.

Da bi lahko pravočasno izpeljali organizacijo učno-vzgojnega procesa, je potrebno, da se vsi zainteresirani prijavijo najkasneje do 1. 6. 1979 dirigentu pihalnega orkestra. Želimo, da bi priliv mladih glasbenikov bil iz vrst učencev našega izobraževalnega centra, otrok delavcev naše delovne organizacije, pa tudi iz vrst mladih delavcev.

Podrobne informacije lahko dobite pri dirigentu pihalnega orkestra tovarišu Iliču (interni telefon 206).

B. Ilič

Končno se je v finale uvrstila ekipa TOZD IRRP, ekipa DS PFSR pa je že prej zaradi nižjega rezultata izpadla.

Ekipi TOZD PUM in IRRP sta v finalu vlekli vsaka po dve kuverti z vprašanji, bolje so se odrezali mladi iz tozda PUM.

- Končni rezultati so:
- 1. ekipa OO ZSMS TOZD PUM
- 2. ekipa OO ZSMS TOZD IRRP
- 3. ekipa OO ZSMS TOZD OBDELAVA
- 4. ekipa OO ZSMS DS PFSR

Člane tekmovalnih ekip smo za njihov trud nagradili s knjigami. Prvi dve ekipi sta se uvrstili na občinsko tekmovanje, ki bo predvidoma v drugi polovici marca.

Po končanem tekmovalnem delu je ansambel iz vojašnice »Boris Kidrič« iz Šentvida igral nam za razvedrilo, članom tekmovalnih ekip pa za pomiritev napetih živcev.

Našima ekipama želimo na občinskem tekmovanju veliko tekmovalnih uspehov in dobro nadaljnjo uvrstitev!

C. Rozman

ČESTITKA

16. februarja je praznoval 50. rojstni dan Ivan Šterk, vodja skladišča v tozdu PZO. Ob tem jubileju mu sodelavci iskreno čestitamo in želimo veliko zdravja, sreče in uspeha v nadaljnjem življenju.

Sodelavci

ZAHVALA

Ob smrti mojega očeta Alojza Grudna se zahvaljujem sindikalni organizaciji tozda PUM, sodelavcem planske operative in sodelavcem modelne mizarne za podarjene vence. Zahvaljujem pa se tudi pevcem pevskega zbora in pihalnemu orkestru za pesmi, ki so jih zaigrali ob grobu. Hvala vsem, ki so mu ob težkih trenutkih stali ob strani.

Sin Lojze in sorodstvo

ČESTITKA

2. marca 1979 bo praznoval srečanje z Abrahamom Leopold VELKAVRH, vodja IBM iz sektorja POAE.

Iskreno mu čestitamo njegovi sodelavci!

ZAHVALA

Prav lepo se zahvaljujem vsem članom kolektiva TOZD PZO, zlasti še kontroli, za lepo spominsko darilo in čestitke ob moji 60-letnici. Vsem sodelavcem želim mnogo uspehov in zadovoljstva pri skupnem delu!

Janez Predikaka

ČESTITKA

31. januarja je praznoval svoj 60. rojstni dan naš sodelavec Janez Predikaka, obratni kontrolor v TOZD PZO. Janeza poznamo vsi sodelavci kot skromnega in vestnega delavca, ki je že več kot 30 let posvetil delu v Litostroju. Vzljubil je svoje delo in pesem pnevmatskih kladiv, ki so dolgo odmevala v pločevinarni. Pod njegovimi močnimi rokami je pločevina postala voljna kot testo, njegovi izdelki niso poznali reklamacij. Na sedanjem delovnem mestu kontrolorja zanj ni skrivnosti. Vedno je pripravljen svetovati in pomagati, zato je priljubljen med delavci.

Želja nas vseh je, da še dolgo ostane med nami čil in zdrav. Ob njegovem prazniku mu iskreno čestitamo!

Sodelavci TOZD PZO

ZAHVALA

Ob odhodu v invalidski pokoj se iskreno zahvaljujem vsem sodelavcem livarne jeklene litine in sindikalni organizaciji TOZD PUM za darilo in obisk na domu.

Jože Novak

Najlepša hvala sodelavcem iz jeklolivarne (TOZD PUM) za svečano slovo pri odhodu v pokoj.

Iskreno se zahvaljujem vsem za lepa darila, ki mi bodo v trajen spomin, pa za poslovljni govor inž. Bradešku, Avgustu Pongracu, Petru Pongracu, Francu Gašperlinu in Karlu Roudiju.

Še naprej želim vsem sodelavcem mnogo uspeha pri delu, celotnemu kolektivu LITOSTROJ pa še nadaljnje uspešno gospodarjenje.

Rudolf Albert

Nepričakovano nas je zapustil naš sodelavec v tehnični pripravi TOZD IVET

TOVARIŠ GOJKO DVORAK

Čeprav je pred tremi leti prišel v našo delovno sredino z drugačnim poklicem, se je zelo hitro vključil in vživel v delo pri pripravi poslih vzdrževanja. Ne samo zaradi dela, tudi zaradi tovariškega odnosa je bil priljubljen pri vseh naših delavcih pa tudi v drugih obratih. Vedno je z lahkoto in zadovoljstvom opravljal obveznosti, pa čeprav je delo terjalo posebne napore. Aktivno se je vključeval v družbenopolitično delovanje in družabnost v okviru delovne skupine. Kot vedrega tovariša in delovnega sodelavca ga bomo pogrešali in tako ohranili v najlepšem spominu.

Sodelavci Tehnične priprave IVET

Tone Bernik — pozdrav z bolniške postelje

ZAHVALA

Ob tragični prometni nesreči, ki se je zgodila 27. novembra lani v Šibeniku na poti iz HE Zakučac proti domu, se iskreno zahvaljujem upravi podjetja TZ Litostroj za hitro ukrepanje in organizacijo prevoza s helikopterjem iz bolnišnice Šibenik v klinični center Ljubljana. Posebna zahvala za trud, ki sta ga vložila vodstvo TOZD MONT — inž. Lesar in vodstvo zunanje montaže — tovariš Razpotnik. Hvala vsem, ki so kakorkoli pomagali pri uspešni akciji.

Ob tej priložnosti iz bolnišnice pozdravljam celotni kolektiv TOZD MONT in še posebno vodstvo in montažno ekipo v HE Zakučac.

Tone Bernik

Odšli so v pokoj

18. marca 1979 bo odšel v pokoj Mario Kovač.

V Litostroju je že od leta 1953 in je delal najprej v tehnološkem oddelku. V sektor POAE je prišel 15. marca 1969 in zasedel delovno mesto vodje razpisovalnice, kjer je vestno in marljivo opravljal svoje delo do upokojitve.

V njegovem zasluženem pokoji mu želimo še veliko lepega, predvsem pa zdravja.

Sodelavci sektorja POAE

9. decembra 1978 je odšel v pokoj naš dolgoletni sodelavec tovariš Rudi ALBERT, žerjavar v livarni jeklene litine.

V Litostroju se je zaposlil že l. 1951, leta 1964 pa je prišel v TOZD PUM. Težko in odgovorno delo na prevažanju taline v livnih ponvah in vlivanje je marljivo in vestno opravljal ter bil mentor mlajšim sodelavcem. Zelo aktiven je bil tudi kot član samoupravnih organov. Njegove usmerjene in tehtne razprave bomo prav gotovo pogrešali.

Želimo, da bi zasluženi pokoj še dolgo preživljal vever in zadovoljen, predvsem pa zdrav.

Sodelavci iz TOZD PUM

FOTO-FILMSKO DRUŠTVO LITOSTROJ

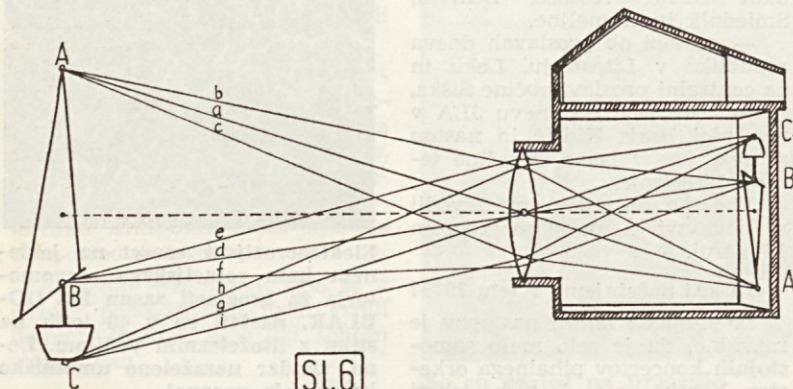
Piše Peter Poženel

3

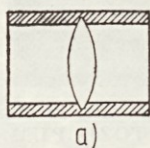
Pri sodobnih kamerah je možno standardni objektiv, ki ima slikovni kot (slika 5) 35° do 45°, zamenjati z ozkokotnim (teleobjektivom), ki ima slikovni kot 5° do 30°, ali pa s širokokotnim objektivom, ki ima slikovni kot 60° do 180°. Teleobjektiv zato zajame iz istega mesta manjši del scene kot normalni objektiv, zato pa je slika povečana in je teleobjektiv ugoden za snemanje predmetov z večjih razdalj (lov, šport itd.). Obratno pa zajema širokokotni objektiv večji prizor od normalnega.

Pritrditev zamenljivih objektivov na ohišje kamere je možno na različne načine. Največ se upravlja pritrditev z navojem, z bajonetom in z varnostnim perezom.

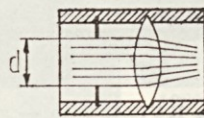
Poleg omenjenih vrst objektivov, tj. standardnih, teleobjektivov in širokokotnih, so na razpolago še različni posebni objektiv, s katerimi dosežemo posebne učinke. Objektiv »ribje oko« (Fisheye) ima slikovni kot 180° in več. Obstaja še mekhorisalni objektiv, vario objektiv, zrcalni objektiv, nepravilni širokokotni objektiv, panoramski objektiv.

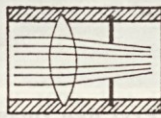
Sl. 6

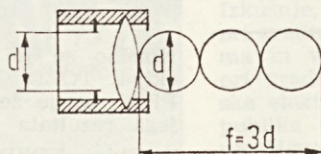
a)

b)

c)

d)

Sl. 7

Kako nastane slika predmeta v sodobni kameri z močnim objektivom, vidimo na sliki 6.

Slika nazorno kaže pot svetlobnih žarkov, ki od osvetljenega predmeta prihajajo skozi objektiv na film. Iz vsake točke predmeta izhajajo več žarkov, ki padajo na celotno površino sprednje ploskve objektiv. Da bo slika enostavnejša, vzamemo namesto sestavljenega objektiv (slika 3 b) le zbiralno lečo, ki v bistvu ustreza objektivu. Zaradi lažjega razumevanja zasledujemo le po tri žarke, ki izhajajo iz treh različnih točk predmeta. Zasledujemo žarek »a«, ki izhaja iz točke »A« ter prodira skozi optično središče objektiv na film v kameri. Žarki, ki prodirajo skozi optično središče (tudi optična os je žarek, ki prodira skozi optično središče), iz katerekoli točke predmeta, se ne lomijo, torej ohranijo prvotno smer. Tudi žarek »a« se ne lomi,

temveč prodre skozi optiko v premii črti in prenese sliko točke »A« na film. Zasledujemo žarek »b«, ki ne prodre skozi optično središče objektiv, temveč vpada ob zgornjem robu leče. Na poti skozi lečo dvakrat spremeni smer in sicer pri vstopu in izstopu iz leče; obakrat se prelomi proti debelejšemu delu leče, torej proti optični osi (princip zbiralne leče). Na filmu, ki je v ravnini slike, pa se z žarkom »a« seka v točki »A1«. Tudi žarek »c«, ki vpade v lečo na spodnjem robu, se na poti skozi lečo dvakrat prelomi, zopet proti optični osi in se seka z žarkoma »a« in »b« v točki »A1«. V točki »A1« je na filmu nastala slika — projekcija točke »A«. Enako kakor žarki a, b, c, iz točke »A« se lomijo žarki d, e, f, iz točke »B« in žarki g, h, i, iz točke »C« ter se sekajo na filmu v točki »B1« oziroma »C1« v ravnini slike.

ZAHVALE

Iskreno se zahvaljujem vsem Litostrojčanom in članom pihalnega orkestra, ki so pospremili mojega pokojnega moža Antona Simčiča na zadnji poti. Zahvaljujem se za podarjeno cvetje in za izrečeno sožalje vsem, ki so sočustvovali z menoj, posebno se zahvaljujem njegovim ožjim sodelavcem za podporo, za cvetje in za poslovljne besede ob odprtem grobu. Hvala vsem, ki so mi ob bridki izgubi v najtežjih trenutkih ostali na strani.

Žena Marija Simčič

Ob izgubi mojega dragega brata Antona Simčiča se zahvaljujem vsem članom Litostroja za pozornost, za spremstvo na njegovi zadnji poti, za podarjeno cvetje in za besede slovesa. Zahvaljujem se tudi članom pihalnega orkestra.

Sestra Štefka Šufraj

Ob izgubi drage mame se najiskrenejše zahvaljujem za denarno pomoč vsem skladiščnim delavcem in delavkam lahke obdelave.

PISMO UČENCEV ŠOLE »TINE ROŽANC« - PIRNIČE

Osnovna šola »Tine Rožanc« iz Pirniča je organizirala v času od 13. do 20. januarja 1979 šolo v naravi (smučanje) v Litostrojškem domu na Soriški planini. Najlepše se zahvaljujemo za bivanje v vašem domu in za izredno naklonjenost, pozornost do naših učencev in učiteljev, ki so vodili šolo v naravi.

S tem ste dokazali izredno razumevanje šolskih otrok, ki so vam vsem delavcem Litostroja nadvse hvaležni.

Posebna zahvala velja tovarišici Lisjakovi, upravnici doma na Soriški planini, in vsem kuhinjskemu osebju za izredno pozornost pri pripravi dnevnih obrokov in vsega za dobro počutje v domu.

Naša želja je, da nam tudi v bodoče nudite možnost bivanja v vašem domu za izvedbo šole v naravi.

Tovariški pozdrav
ravnateljica Anica Novak

8. februar, kulturni praznik Slovencev

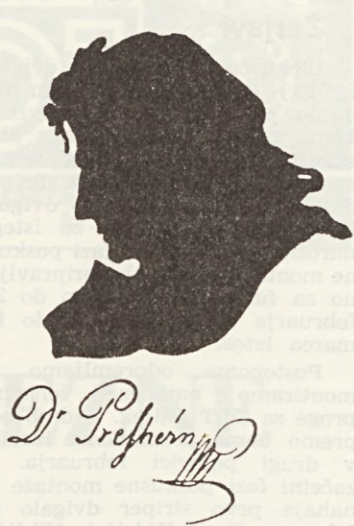
8. februarja je minilo 130 let od smrti našega največjega pesnika dr. Franceta Prešerna, človeka, ki je s svojo umetnotjo postavil Slovence ob bok drugim evropskim narodom in dokazal veliko izrazno moč slovenskega jezika.

Kdo ne pozna tega velikega Slovenca, kdo ni prebiral njegovih pesmi, kdo ne hrani med knjigami na polici tudi knjižice njegovih poezij, bisera slovenske in svetovne literature!!! Bistveno doživetje, ki veje iz Prešernovega pesniškega izročila, je njegov osebni konflikt z okoljem in časom. Iz neuslišane ljubezni do Primicove Julije in ljubezni do nesrečne domovine so zrastle njegove najlepše pesmi.

Prešeren pa ni bil samo vsestransko razgledan človek in enkrat pesnik, ampak tudi globok humanist. Boril se je za slovenstvo, za ohranitev narodove samostojnosti, za sožitje z ljudmi po vsem svetu. V svojih pesmih je izražal napredne misli, ideje o bratstvu, enotnosti in združitvi vseh slovanskih narodov. »Zdravljica« je bila napoved časov, v katerih živimo danes:

Žive naj vsi narodi,
ki hrepene dočakat dan,
da, koder sonce hodi,
prepir iz sveta bo pregnan,
da rojak
prost bo vsak,
ne vrag, le sosed bo mejak!

Prešernove napredne revolucionarne ideje so našle odmev v narodnoosvobodilnem boju jugoslovanskih narodov in se po njem tudi uresničile. Njegova pesem je dvigala zavest partizanskih borcev za svobodo, odmevala je po gozdovih in partizanskih mitingih, kdor je le mogel, je nosil pri sebi drobno rdečo knjižico — partizansko izdajo Prešernovih Poezij, in ni naključje, da je bil med NOB, v začetku leta 1945 8. februar, dan Prešernove smrti, proglašen za slovenski kulturni praznik.

Izrabimo tudi sami prilžnost in se ob praznovanju slovenskega kulturnega dne ozmimo vase! Kriatično preglejmo, kakšen je naš odnos do kulture, koliko nam pomeni, koliko se z njo bogatimo. Naša samoupravna socialistična družba kulturi odmerja veliko prostora, saj se zaveda njene velikankega pomena za slehernega človeka, nudi nam najrazličnejše možnosti za kulturno in umetniška doživetja. Pa vendar — koliko od tega mi jemljemo? Koliko knjig smo prebrali? Koliko predstav in razstav smo si v zadnjem času ogledali?

Kultura nekega naroda je kultura vsakega izmed nas. Zato bogatimo naša obzorja in naše duhovno življenje z vsem lepim, kar nam nudi umetnost!

V. Tomc-Lamut

Jezikovne napake

Velikokrat v govoru pa tudi v pisavi zasledimo napačno rabo predlogov s in z, čeprav bi jo moral obvladati vsak Slovenec, saj je to pravopisno področje eden od znakov naše pismenosti.

Napačno izgovarjanje predlogov s in z slišimo na raznih sestankih, v govorih pred več ljudmi, na prireditvah itd., predvsem takrat, kadar govornik ni dovolj pripravljen in išče besede ter zato dela premolke. Tako pogosto slišimo pretirano poudarjanje predlogov, predvsem z, tudi v napačnih zvezah:

- z sestankom,
- z temeljno organizacijo.

Vendar pa so predlogi naslonke (plitke), besede, ki nimajo svojega naglasa in jih zato ne smemo poudarjeno brati, temveč izgovarjati skupaj z naslednjo besedo (stovarno, zmotorjem). In zato, če bi govornik govoril tekoče, vezano, brez nepotrebnega ustavljanja pred besedami, potem sploh ne bi mogli delati napak; popolnoma nemogoče je namreč izgovoriti v zaporedju en zveneč in en nezveneč soglasnik:

z sestankom, z temeljno organizacijo.

Da bomo laže razumeli ta glasovni proces, si ogledjmo najprej, kateri so zveneči in kateri nezveneči soglasniki

zveneči: BDGŽŽ + zvočniki MNRLJV

nezveneči: PTKSSČCFH

Pri izgovoru zvenečih soglasnikov se glasilke v grlu tresejo (kar otipamo s prsti na grlu), pri nezvenečih soglasnikih pa glasilke ne sodelujejo. Ne sodelujejo tudi pri šepetanju, zato se besedi trava in Drava slišita enako: v obeh primerih samo trava. T in D sta po izgovoru sorodna, parna soglasnika (izgovarjamo ju na istem mestu v ustni votlini, le da je D zveneč, T nezveneč glas), takšni pari so še P in B, K in G, Š in Ž, S in Z.

Z je torej zveneč glas, S nezveneč; prav tako sta tudi predloga s in z. In če smo prej ugotovili, da je nemogoče izgovoriti tesno skupaj dva glasova različne kvalitete — enega zvenečega, enega nezvenečega, dva zveneča ali dva nezveneča pa lahko, potem sledi:

1. Predlog s bomo pisali (in izgovarjali) pred besedami, ki se začinjajo z nezvenečim soglasnikom:

- s telefonom, s soncem
- 2. Predlog z pa bomo pisali pred besedami, ki začinjajo z zvenečim soglasnikom ali samoglasnikom (a, e, i, o, u):
- z letalom, z avtom

Vesna Tomc Lamut

Iz kulturne kronike

V ponedeljek, 3. februarja, so se zbrali pevci in pevke našega zbora v mali dvorani ICL in opravili pregled svojega letnega dela. Udeležba je bila popolna.

Delovno predsedstvo je vodil tovariš Alojz Gruden in prikazal delo pevskega zbora v preteklem letu, izčrпно poročilo pa je podal tudi dosedanjí predsednik Jože Pivk. Pevci našega zbora so za vaje porabili kar 180 ur in pripravili nekaj nastopov, ki so bili dobro obiskani.

Po pregledu dejavnosti in očni preteklega leta so razrešili dosedanjí odbor in izvolili novega. Novi predsednik je postal Jože Gal, ki je v zboru že od začetka.

V nadaljevanju je bil sprejet tudi novi statut, v katerem so opredeljena organizacijska in druga pravila ter prilagojena specifičnim potrebam. Statut so pripravili člani odbora kot nekakšen izvleček iz obstoječega statuta na-

še godbe. Med drugim so sprejeli tudi pobudo o častnem članstvu pevskega zbora. Do sedaj je zbor imel le enega častnega člana tovariša Marka Kržišnika, temu sta se sedaj pridružila še tovariš Hrabroslav Premelč in tovariš Leopold Šolc.

Tovariš Kržišnik se občnega zbora zaradi službenih dolžnosti ni mogel udeležiti, zato je zbor pozdravil tovariš Vogelnik in mu zaželel uspešno delo. Prav tako se je pismeno zahvalil tudi tovariš Šolc, tovariš Premelč pa je zboru zaželel vse najlepše in obljubil pomoč in naklonjenost tudi v prihodnje.

Nekaj pevcev je prejelo pohvale za svoje delo: Alojz Janežič, Vidmar, Bašič, Magda Kreft, dosedanjí predsednik Jože Pivk, Slavko Hren in Marica Hrovat, ki je kljub enoletni bolezni še vedno v tesni povezavi z zborom.

O SOCIALISTIČNI INFORMACIJI

Sistematično si je treba prizadevati, da neprizanesljivo dušimo lažen in obrekljiv buržoazni tisk, istočasno s tem pa izgrajujemo tisk, ki ne bi le zabaval in poneumljal množice s političnimi aferami in ostalimi nesmisli. Potrebujemo tak tisk, ki bo zahteval sodbo in presojo množice o vseh vprašanih vsakdanje ekonomike, kar bo privedlo množice do resnega proučevanja teh problemov.

V. I. Lenin (iz članka »Nadaljnje naloge sovjetske oblasti«)

Ob tem spadajo med sredstva informiranja (seveda z manjšim vplivom) tudi tovarniška glasila, razni bilteni, razglasne postaje po delovnih organizacijah, oglasne deske, letaki, grafikoni in podobno.

Za tisk zelo pogosto slišimo tudi izraz »sedma sila«. Včasih ga uporabljamo v večvrednostnem smislu, včasih pa tudi v malce posmehljivem tonu. Dejansko pa ga je treba razumeti za kapitalistično urejene države, v smislu vsiljevanja mnenj in stališč, v smislu brezobzirnega vsiljevanja določenega pogleda na svet, kot napad na svobodo zavesti in vesti, kot ustvarjanje javnega mnenja, kakršno ustreza vladajočemu družbenemu razredu. Buržoazija je torej spoznala vso moč sredstev informiranja in jih postavila v službo svojih interesov. Tako »sedma sila« ni sila nad družbo (kar bi pomenilo njen neodvisen položaj in objektivnost informacij), temveč je eden od elementov vladavine in vsiljevanja javnega mnenja.

V socialistični družbi pa sredstva informiranja pripadajo proizvajalcem in vsem državljanom, niso dejavnost med družbo ali ob njej, niso v rokah samo enega razreda, saj imamo brezrazredno družbo. Vendar so bili in verjetno še bodo tudi pri nas poskusi prilaščanja oblasti in spreminjanja sredstev informiranja v silo birokratskih skupin. Cilji informacije pri nas, s tem pa tudi cilji množičnega komuniciranja so obveščanje javnosti o dogodkih, ki spodbujajo ljudi k družbeno koristnim akcijam, vzgajanje in izobraževanje, razvedrilo in sprostitve. Miodrag Avramović pa meni, da so osnovni elementi socialistične samoupravne informacije naslednji: univerzalnost, resničnost, vsestranskost, objektivnost, etičnost in medsebojni družbeni vpliv. Osnovna delitev informacije po vsebini pa je razdelitev na humane (pozitivne) in nehumane (negativne) informacije.

Naslednjič: Ustvarjanje informacije

29

Žalostno oznanilo — in prijazno povabilo.

Slavni slovenski pesnik Dr. Francet Prešeren, ki je 8. dan tega meseca ob osmih dopoldne v Krajnji po 13 tednov dolgi bolezni na vodenici umrl v 49. letu svoje starosti. Gosp. tehant Dagaria, ki so ga vask dan obiskovali, ne morejo dosti dopovedati, kako potepizljiv je bil rajni celi čas svoje bolezni, in kako lepo s Bogom spravljen de je umrl. Nater do zadnjega sdiha je se dobro zavedel: »vzdigajte me, zaustijte me hccc« so bile njegove poslednje besede, in konaj jih je izrekel — je pa vganil. Zjutrej malo pred smrtjo je se svoji senci rekel: »Kmalu bo treba pred seboj iti« — in zares so se zgodile!

Oznanilo smrti slavnika moža je poslal vojda krajnske narodne straze gosp. Konrad Loker po posebnim poslanca slovenski družbi v Ljubljano, ki je berz smrti in napravila v slovenskim jeziku, in ga je po Ljubljani razposlala. Spomina vredno je, da ta smrti list je bil drugi v slovenskim jeziku; prvi ga je pred 8. leti gosp. And. Smoletu rajni Prešeren sam napravil.

V saboto 10. dan tega meseca je bil pogreb, kakoriniga v Krajnji že dolgo ni bilo. Krajnski narodski strazi, ki je že pri več priložnostih pokozala, da je prava narodska (National) straza, gré čast in hvala, da je rajneca z veliko slavo pokopala. Strazniki so ga neli: gosp. tehant s 7 duhovni so ga pokopali: slahla, sila veliko Krajncov in Krajnje, in veliko prijateljev in Ljubljane, Radolice, Teriža i. t. d. ga je sprejelo na pokopališe, kjer xdej počiva, ki nam je tako sladke pesmi pel, in kteriga življenje je vendar tako grenko bilo! Kdor vé vse prigodke, ki so rajneca zadeli od začetka, ko je v kancelijo komorne prokuracije v Ljubljani stopil, nater do tega časa, ko je v Krajnji e. k. pravdomrežnik postal, ni bo lahko razložil globoke pomemba njegove pesmi, ko je pel:

Kdo zna
Nec tamno razjasnit', ki tare duha?
Kdo vé
Kregulja edgnati, ki klyso serce
Od zora do mraka, od mraka do dne:
Ali pa nadpis svojih poezij:

Sim dolgo upal in se bal:
Slava sim upr, strah dal:
Serce je prazno, srceco ni,
Naxaj si up in strah želi.

Prihodnjo saboto 17. dan tega meseca ob 10. dopoldne bojo po rajncim bilje v Krajnji, h kterim prav lepo povabilo vae njegove prijatelje in spoznavce. Pridite obhiti!

Pa biljate se bo posvetovalno: Kako sin s pominek naj bi se rajncima utrudil in kam naj bi se postavil?
Slavni mož zaslužil svoje slave vredin spominek, torej je treba, da se ta red dušo prevdari, in de se vec prijateljev snide, ki se bojo posvetovali: kako bi se dalo to nar boljši steriti.

Dr. B.

Norica iz Ljubljane.
Gosp. Dr. Orel je začel preteveni teden kmelji-
89 uencev

Izrezek iz Bleiweisovih novic iz leta 1849 v katerih je bila objavljena vest o Prešernovi smrti. Original tega časopisa hrani naš sodelavec Janez Oprešnik

Od zamisli do novinarskega prispevka

Piše Marjana Habicht

Novinar na delu

Novinarski poklic daje novinarjem možnosti in pravice, ki niso dostopne vsem občanom, predvsem pa možnosti za najrazličnejše stike, za dobivanje najrazličnejših informacij itd. Novinarji so javni delavci, organizatorji in enakopravni udeleženci javne izmenjave mnenj o naših družbenih problemih. Izpostavljeni so tako pri svojem kritičnem pisanju kot pri obnašanju. Posebno pomembno je, da mora novinar svoj status zaslužiti in opravičiti s svojim delom.

Novinar ali kdorkoli, ki name-rava napisati nek članek na podlagi razgovora, mora pri stiku z informiranim poskrbeti za olikan in uglasen nastop, enako velja tudi za stike, ki jih navezuje z ljudmi po telefonu. Mora mu biti povsem jasno, kaj namerava namerava napisati, saj bo na podlagi tega tudi vedel, kako naj se dela loti. Predvsem pa na razgovore ne sme hoditi neprav-

ljen. Tudi za naše glasilo velja, da so nejasno in dolgovечно napisani članki prav gotovo nezanimivi za večino bralcev. Pisanje pa prav gotovo ni samo sebi namen!

Pri stikih z ljudmi moramo upoštevati še naslednje: točno moramo vedeti, kaj od tega stika pričakujemo, imeti moramo vsaj osnovne informacije o človeku, s katerim se želimo pogovoriti, priti moramo ob točno določenem času, čim krajše in čim nadrobneje moramo razložiti, kaj želimo izvedeti in ne smemo izneveriti zaupanja človeka, s katerim se pogovarjamo.

INFORMACIJA IN SREDSTVA MNOŽIČNEGA KOMUNICIRANJA

Kaj je informacija? Na kratko bi lahko rekli, da je to vest, poročilo, obvestilo, spoznanje o dejstvih, lahko pa tudi rečemo, da

je to pisana ali ustna oblika sporočila, s katerim želimo obvestiti ostale o nekem dogodku, človeku, kraju ali podobnem. Informacijo lahko obravnavamo tudi kot ekonomsko ali družbeno kategorijo. Iz besede informacija logično sledi tudi izpeljanka — informiranje. Le-ta obravnava proces zbiranja, obdelave in razpošiljanja vesti, sporočil ali obvestil iz enega ali več centrov do najširših slojev ljudi. Kot primer lahko navedemo naš Informativni center, seveda pa je bolj umestna primerjava z večjimi centri, kot so redakcija Dela ali Tanjuga.

Za razliko od informiranja, ki je enosmeren proces (od centra do bralca ali poslušalca), moramo razlikovati komuniciranje, ki je dvosmeren proces — vzajemno oddajanje in sprejemanje obvestil.

Ogromen tehnični napredek zadnjih desetletij in bistvene tehnološke spremembe so pripomogle k hitrejšemu, lažjemu in učinkovitejšemu ustvarjanju in širjenju informacij, vzporedno s tem pa so nastale tudi posebne razlike v sredstvih informiranja oziroma v načinih in metodah dela sredstev informiranja. Ravno zaradi tehničnih dosežkov obstaja v svetu nekaj osnovnih načinov obveščanja javnosti in s tem tudi nekaj družbeno priznanih oblik informiranja. To so: tisk, radio, film, televizija ter telegrafске in novinarske agencije.

vesti iz obratov

TOZD MONTAŽA

Turbine

Za HE Doblar so za generalni remont regulacije naročene tri tlačne naprave, na katerih bo prvič v sodelovanju z Iskro vgrajena elektronska glava na razvodnem ventilu. Prva tlačna naprava je gotova, prevzeta in to trenutno pripravljamo za odpremo. Druga in tretja tlačna naprava pa sta poskusno zmontirani in pripravljeni za funkcijski preskus.

Naročena oprema za HE Zakučac je odpremljena, razen kroglastega zasuna Ø 600, ki ga še tlačno preskušamo. Temu bo sledila poskusna montaža avtomatike zasuna s funkcijskim preskusom. Predvidoma bo vsa preostala oprema gotova in odpremljena v letošnjem marcu.

Od naročene opreme za HE Sjenica še nismo odpremili tlačne naprave, katera je poizkusno zmontirana in pripravljena za funkcijski preskus. Odpremili jo bomo predvidoma v marcu.

Za izvozno naročilo Ruahihi smo do sedaj odpremili samo I. in II. spiralno ohišje, pripadajoča vodilnika v fazi montažnih operacij skupno z gonilnikom in turbinsko gredjo.

Predturbinski loputi sta montažno gotovi in sta v pripravi za tlačni preskus. Temu sledi montaža avtomatike s funkcijskim preskusom. Opremo tlačnih naprav pripravljamo za montažo posameznih sklopov.

V občutnem zaostanku je regulator tlaka, na katerem bo potrebno izredno pospešiti mehansko obdelavo. Prvi vodilnik za HE Tikveš je v zaključni fazi mehanske obdelave in na spiralnem okrovu I. agregata trenutno varimo vstopno cev, temu bo sledila mehanska obdelava privarjene cevi in nato tlačni preskus pred skupno montažo z vodilnikom.

Drugi vodilnik je še v fazi mehanske obdelave. Spiralni okrov II. agregata je kot zvarjenec gotov, termično obdelan in pripravljen za peskanje. Oprema za pripadajoči loputi je v končni fazi mehanske obdelave pred poskusno montažo.

Posamezne akcije za regulacijo in regulator tlaka so še v fazi obdelave.

Od naročene opreme za HE Tikveš bomo v mesecu februarju 1979 predvidoma odpremili samo sesalne cevi, katere prav sedaj pospešeno mehansko obdelujemo.

V montaži pospešeno potekajo dela na opremi za sanacijo Jablanice.

Na delih vodilnika končujemo mehansko obdelavo. Tudi pozicije pripadajoče lopute so v končni fazi mehanske obdelave pred poskusno montažo.

V fazi montaže so še sesalne cevi, na katerih prilagajamo vrata.

Za HE Ožbalt je že izvršena delna odprema vodilnika. V fazi priprave za odpremo se nahajajo še vodilne lopate z ročicami. Zaradi nujnosti naročila se pospešeno vrši mehanska obdelava na posameznih pozicijah gonilnika pred poskusno montažo s funkcijskim preskusom.

Pri obnovitvi turbine je problematična izdelava opreme za avtomatiko, za katero še nismo prejeli kompletne dokumentacije. Eden izmed vzrokov za kasnitev dokumentacije so tehnična vprašanja s strani naročnika.

Eno izmed zelo nujnih naročil v turbinski proizvodnji bo v letošnjem letu predstavljala oprema za izvozno naročilo Hemren Dan.

Za prvo pošiljko bomo najprej pripravili sesalne cevi, ki smo jih že začeli izdelovati. Oprema za štiri lopute Ø 2900 je v fazi mehanske obdelave. Od nosilcev termina za Howel Bunker na okrovih popravljamo dimenzijske napake zvarjencev in varimo tesnilne pasove v pločevinarni. Za loputi premera 5 m so zvarjenci gotovi in trenutno v fazi mehanske obdelave, zatem pa jih bomo pripravili za peskanje. Večji zvarjenci za vodilnik so gotovi in pripravljeni za mehansko obdelavo. Za spirali I. in II. agregata še izdelujemo zvarjence. V fazi priprave materiala pred sestavo se nahajajo tudi zvarjenci za regulator tlaka.

Dieselski motorji

Za Uljanik iz Pulja so v fazi montaže trije motorji tipa DM GT-23 LH za II. gradnjo. Predvidoma bodo motorji gotovi in pripravljeni za odpremo v drugi polovici marca 1979.

Ladjedelnica »3. maj« iz Reke je naročila 6 motorjev istega tipa. Od naročenih motorjev so trije za I. gradnjo že odpremljeni, trije pa so že v fazi funkcijskega preskusa.

Predvidoma bodo motorji pripravljeni za odpremo v drugi polovici februarja 1979. Zaradi pomankanja dela je montaža dieselskih motorjev prevzela v izdelavo 50 pettonskih viličarjev, ki bodo postopoma gotovi v drugi polovici februarja 1979.

Žerjavi

Električno portalno dvigalo 20 Mp × 6 m za Hemren Dam trenutno pripravljamo za prevzem. Temu bo sledila montaža s pleskanjem. Dvigalo bomo odpremili predvidoma 19. februarja. Pripadajoče električno mostno dvigalo 180 Mp × 25 Mp × 22 m za istega naročnika pa je še v fazi poskusne montaže, vendar bo pripravljeno za funkcijski prevzem do 28. februarja in za odpremo do 10. marca letos.

Postopoma odpremljamo in montiramo naročene žerjavne proge za OLT Osijek. Zadnje odpremo bomo predvidoma izvršili v drugi polovici februarja. V začetni fazi poskusne montaže se nahaja prvo striper dvigalo za železarno Boris Kidrič iz Nikšića, za drugo naročeno dvigalo pa izdelujemo zvarjenec. Temu bo sledilo peskanje, pleskanje in nato še poskusna montaža.

Reduktorji

Za ZSSR se v fazi mehanske obdelave pospešeno vrši izdelava desetih reduktorjev tipa AC-2280 in dvanajst prodajnih mehanizmov. Predvidoma bo odprema za reudkcijo in prodajne mehanizme pripravljena za odpremo v juniju in juliju 1979.

Cementarne

Za tovarno kemične industrije (TKI) Hrastnik končujemo montažna dela na korčnem elevatorju. Naročeni plašč mlinca za cementarno je Podsused v zaključni fazi mehanske obdelave. Temu bo sledila poskusna montaža, odpremili pa ga bomo predvidoma do 25. februarja.

V zaključni fazi izdelave se nahajajo zvarjenci elevatorja za cementarno »Šar«, nato jih bomo mehansko obdelali, poskusno montirali in odpremili.

Črpalke

Za Metalservis Beograd sta naročeni dve črpalke tipa 8 VCK-20. Trenutno se nahajata v fazi montaže pred funkcijskim preskusom, odprema pa bo predvidoma izvršena v drugi polovici februarja 1979.

Naročena črpalčka tipa CVTTA/40—III za toplovod Velenje je gotova in predana odpremi.

Od treh črpalč za vodovod in kanalizacijo Beograd sta dve poslani v Turboinštitut, ena pa je v fazi poskusne montaže.

Armaturno opremo z bronastimi rotorji za Indonezijo pravkar montiramo, temu bo sledil tlačni preskus s funkcijskim preskusom. Odpremili jo bomo v marcu 1979.

Za tovarni sladkorja Ormož in Virovitico imamo naročeno večje število črpalč raznih tipov. Od skupnega naročila smo do sedaj uspeli odpremiti že 24 črpalč, 40 pa se jih trenutno nahaja v fazi montaže.

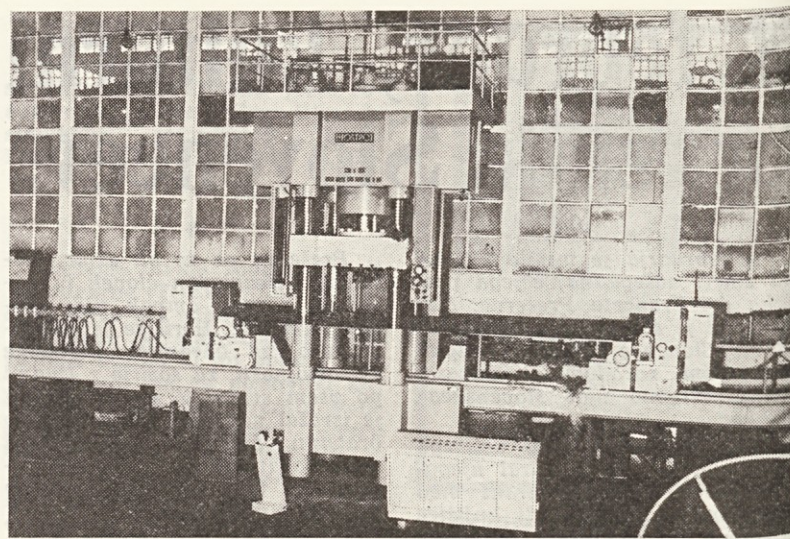
Za nekatere črpalke še nismo prejeli elektromotorjev od tovarne Rade Končar. V kratkem pričakujemo tudi dobavo črpalč, katere za to naročilo izdeluje in dobavlja Ferralit Žalec.

B. Seme

TOZD PPO

Po gospodarskem dinamičnem načrtu »100 ton realizacije« smo v januarju dosegli 72 ton proizvodne in 40 ton blagovne realizacije.

V gospodarskem načrtu za leto 1979 smo planirali 1800 ton preoblikovalnih strojev in opreme, torej enako kot v letu 1978. To proizvodno realizacijo bi morali po pogodbenih rokih izpolniti že do lanskega novembra. Nekaj več kot 800 ton preoblikovalne opreme je namenjeno za izvoz v ZSSR. Ta oprema obsega: 7 hidravličnih strojev za krivljenje pločevine HKOC-1-315-6000 (P-93096), 16 hidravličnih strojev za krivljenje pločevine HKOC-1-250-6000 (P-93095), 2 hidravlična krivilna stroja HKO-1-1000-800 (P-93092) in hidravlični stroj za krivljenje pločevine HKOC-1-315-6000 (P-93093).

Hidravlični ravnalni stroj HKS-1-630... za Kairo, ki bo v kratkem odpremljen (Foto J. Žlebnik)

Za naročnika »MAKINAIM-PORT« iz Albanije moramo izdelati hidravlični stiskovalnik HSS-2-250 (P-93094), hidravlični stiskovalnik HSS-2-400 (P-61307) in hidravlični stiskovalnik HSS-2-630 (P-93094) za izdelavo umetnih brusov v skupni teži 51 ton.

Pri tako bogatem proizvodnem programu izvoza nismo pozabili na domače kupce. V januarju smo odpremili hidravlični vlečni stroj HVC-1-40 za naročnika Iskra — Idrija, hidravlični vlečni stroj HVC-2-160 za Vojnotehnični inštitut Beograd in stroj za tlačno litje DMKh-280-M za naročnika Mutal Guss GmbH, Langenfeld, ZR Nemčija.

V montaži imamo večje število preoblikovalnih strojev, vendar so težave zaradi njihovega kompletiranja. Manjkajo določene pozicije, ki še niso materialno pokrite ali pa so še v mehanski obdelavi. Z vodstvom, dispečersko službo in delovodji TOZD Obdelava se vsakodnevno dogovarjamo za skladnejši in hitrejši proces mehanske obdelave. Ena od težav v proizvodnji preoblikovalne opreme je prav materialno pokritje, ki pa mu v večini primerov botruje prepozno naročilo kritičnega materiala. Pogodbeni dobavni roki preoblikovalne opreme so 10 do 14 mesecev, zato ima vsaka temeljna organizacija oziroma njena služba ozko časovno odrejen del tega roka. Pri tem pa mora biti razumljivo, da vsako podaljšanje terminov vpliva na

končni rok in s tem tudi na ceno proizvoda.

Za proizvodnjo v letu 1979 imamo 90 % potrebne dokumentacije, vsa pa mora biti oddana februarja. Tako upamo v boljše materialno pokritje kot je bilo v preteklem obdobju. V TOZD PUM in PZO imamo naročeno dosedaj največje število ulitkov in zvarjencev, zato prav od njih letošnje leto veliko pričakujemo. Po zagotovilih vodstva in planskih operativ teh temeljnih organizacij bodo svoje planske obveznosti do nas izpolnili v določenem roku.

V februarju moramo zmontirati, funkcionalno preizkusiti in odpremiti 7 preoblikovalnih strojev: za naročnika Ikarus — Zemun 3 hidravlične vlečne stroje HVC-2-250 (iz P-61295) in hidravlični vlečni stroj HVO-3-500-... (P-62222-41), za naročnika Tiki — Ljubljana hidravlični vlečni stroj HVO-2-160 (iz P-61301), hidravlični vlečni stroj HVO-2-250 za Meblo — Nova Gorica (P-61302) in hidravlični vlečni stroj HVO-3-250 za tovarno Sita — Arilje.

Po dogovoru z obratovodstvom TOZD Montaža črpalč smo 12. februarja pričeli montažo hidravličnega zapogibnika HKOC-1-315-6000 (P-93093) za ZSSR. Pehalo, miza, rezervoar in konzole so mehansko obdelani in jih sodelavci — monterji obrata črpalč že sestavljajo.

L. Gorjanc

TOZD OB

Če skušamo naše poslovanje v preteklem letu opredeliti z vidika realizacije in strokovnega vidika, pridemo do zanimivih ugotovitev. Naša temeljna organizacija se razbremenjuje na osnovi NO (norma ur). Izvršili smo 1.137.834 norma ur ali 85 % planiranih; naša uspešnost na tem področju torej ni povsem zadovoljiva. Ob upoštevanju nekaterih dejavnikov, ki so objektivno ali subjektivno vključeni v proces vplivanja na končno realizacijo (dotok dokumentacije, materiala, zasedenost kapacitet, problem kadrov itd.), se ne moremo izogniti ugotovitvi, da so pri nas samih določene notranje rezerve, ki smo jih vsekakor sposobni izrabiti. Tu predvsem mislim na boljšo organiziranost, oziroma na bolj popolno opredelitev delovnih nalog, večjo osebnost angažiranost pri reševanju vsakodnevnih nalog ter na vzajemno sodelovanje. Poleg tega je potrebno posvetiti večjo pozornost odgovornosti pri izvrševanju dela in nalog ter disciplini, predvsem v obliki boljše izrabe delovnega časa. Z realizacijo norma ur je tudi ozko povezano področje nagrajevanja po delu, to pa je — povezano z normami oziroma normskimi doseg, bolje rečeno presegi.

Ugotovili smo, da smo planirane režijske stroške presegli za 21 %. Največje prekoračitve so pri porabljenem materialu (pomočni material, goriva, električna energija) ter pri proizvodnih storitvah (transportni stroški, popravila, izmet, redno in investicijsko vzdrževanje, dodatni stroški izdelave, reklamacijski stroški ter stroški za IR

naloge). Tem postavkam moramo v prihodnje posvetiti posebno pozornost.

Izgubljeni delovni čas, tako imenovana »režija« (čakanje na delo, strokovna vzgoja, pomankanje dela itd.) je v preteklem letu znašala 36.092 ur ali 1/3 mesečne realizacije norma ur v TOZD OB. Čeprav ta številka ni tako velika, se moramo tudi na tem področju bolj smotrno obnašati.

V tekočem letu nas čaka veliko dela, še posebej na področju notranjih dohodkovnih odnosov med temeljnimi organizacijami.

P. Hajdinjak, inž.

TEKMOVANJE VARILCEV V MARCU 1979

IO OOS TOZD PZO je na eni svojih rednih sej dal pobudo za izvedbo delovnega tekmovanja varilcev v Litostroj. Izvolili so odbor za izvedbo tega tekmovanja. Odbor se je takoj sestel in pričel z resnim delom, zavečajoč se, da nas lanski uspehi pri izvedbi tekmovanja, kakor tudi uspehi naših varilcev na republiškem in državnem prvenstvu ne smejo uspasati, temveč dati spodbudo za naprej.

Tehnične priprave za tekmovanje varilcev potekajo v TOZD PZO v povezavi z brusilnico hidravličnih oblik. Organizacijski odbor si prizadeva, da bi pravočasno pripravil vse potrebno za izvedbo tekmovanja, hkrati pa s spremljevalnimi komisijami zagotovil enake pogoje tekmovanja za vse udeležence.

Tekmovanje je razdeljeno na dva dela:

— Teoretični del bo obsegal reševanje testov z vprašanji s področja varstva pri delu, s strokovnega področja in s področja samoupravne organiziranosti v delovni organizaciji.

— V praktičnem delu bo tekmovalec moral pokazati spretnost obvladovanja tehnike varjenja, objavljene v razpisu. Pravila tekmovanja so enaka kakor lansko leto, vsi ostali pogoji pa so razvidni iz objavljenega razpisa.

Tekmovanje bo 24. marca 1979 na prosto soboto.

Prijave bodo sprejemale OO sindikata posameznih temeljnih organizacij. Organizacijski odbor pričakuje, da se bo prijavilo veliko naših sodelavcev iz vseh tozdov, saj s takšnim tekmovanjem utrjujemo skupne proizvodne in samoupravne interese.

M. Marenče

Glasilno delovne organizacije Titovi zavodi Litostroj izhajajo mesečno (s posebnimi prilogami) v nakladi 5800 izvodov. — Ureja ga uredniški odbor v sestavi: Stanislav Bradeško, dipl. inž., Milan Vidmar, Janez Oprešnik, Vukoslav Živković, Leopold Šolc, dipl. inž., Hrabroslav Premelč, Janez Strazišar, dipl. inž., Milan Jurjavčič, inž. in uredniki: odgovorni urednik Karel Gornik, urednik Marjana Habicht, tehnični urednik Estera Lampič, lektorira prof. Vesna Tomc-Lamut.

Telefon uredništva 556-021 (n.c.) interna 202, 246 — Poštna plačana v gotovini — Tiska Tiskarna Ljubljana.

Oproščeno prometnega davka po pristojnem sklepu 421-1/72.